

Od Amerikanca do Židova. Osobni nadimci potkalničkoga Prigorja

KRUNOSLAV PUŠKAR

Ulica bana J. Jelačića 17a

HR – 48 260 Križevci

krunoslavpuskar2@gmail.com

Prethodno priopćenje

Preliminary communication

Primljeno / Received: 17. 9. 2018.

Prihvaćeno / Accepted: 5. 11. 2018.

U ovome se radu na temelju terenski prikupljene građe u 13 mjesta potkalničkoga Prigorja obrađuje 288 muških i ženskih osobnih nadimaka. Budući da na prostoru potkalničkoga Prigorja dosad nisu vršena istraživanja osobnih nadimaka, ovaj se rad prije svega bavi iscrpnom tvorbenom i motivacijskom analizom prikupljenog osobnonadimačkog korpusa, posebno analizirajući muške, a posebno ženske nadimke. Na temelju utvrđenih tvorbenih i motivacijskih jezičnih značajki u ostatku se rada osvjetljava izvanjezična stvarnost koja je uvjetovala nastanak prikupljenih nadimaka, dajući uvid u razlog zbog kojeg je nadjenut pojedini osobni nadimak.

Ključne riječi: osobni nadimci, antroponomastika, potkalničko Prigorje

1. Uvod

Osobni je nadimak jedna od najstarijih antroponimskih kategorija koja se može pronaći u svim indoeuropskim jezicima. Prema Šimunoviću,¹ osobni se nadimci u Hrvata javljaju s prvim pisanim dokumentima, već od 9. st., i to u dalmatinskim gradovima i oko njih, što nam mnogo govori o njihovom dugom kontinuitetu i prisutnosti u hrvatskome jeziku. Štoviše, najstarija hrvatska osobna imena po svojim su odlikama slična osobnim nadimcima (npr. *Hlap, Kos, Rak* itd.), a ostaci se starih osobnih nadimaka također mogu primijetiti u pojedinim prezimenima (npr. *Mucalo, Propadalo, Smičiklas* itd.). Osobni su nadimci nastali u pretprezimenskom razdoblju u svrhu olakšavanja osobne identifikacije i diferencijacije u neslužbenoj komunikaciji, pri čemu su bili gotovo obvezatni, ali s pojavom prezimena osobni nadimci ne nestaju iz onomastičke komunikacije, nego i dalje vrše iste dvije važne uloge: identifikacijsku i diferencijacijsku.

2. Što je to osobni nadimak?

Prije nego što se dotaknemo mjesta osobnog nadimka u neslužbenoj komunikaciji, potrebno je utvrditi nje-

govu definiciju. Usporedbe radi navodimo najčešće definicije osobnog nadimka u recentnijim leksikografskim djelima.²

Anićev *Rječnik hrvatskoga jezika*:³ ‘ime koje zamjenjuje ili se upotrebljava uz pravo ime, stiče se u užem društvu zahvaljujući kakvoj osobini’.⁴

Rječnik hrvatskoga jezika Šonje i suradnikâ:⁵ ‘ime koje ljudi prišiju komu po njegovoj tjelesnoj ili duševnoj značajki, po nekoj sličnosti s čim ili kim i sl.’

² Sam termin ‘osobni nadimak’ nije općepoširen. Čak se i u leksikografskim djelima on različito naziva, a neki od njegovih najčešćih zamjenskih naziva su: *pridjevak, prišivak i prišvarak*. U dijalektu je također zabilježeno obilje sinonima koji samo potvrđuju njegovu proširenost i živost u komunikaciji (usp. Ankica Čilaš Šimpraga, *Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine, Folia onomastica Croatica* 20, Zagreb, 2011., str. 21–48, na str. 21). Na našem su području tako zabilježeni sljedeći nazivi: *špicnemet/špicname(n), nadimek* ili *nadimak*.

³ Vladimir Anić, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Novi Liber i Jutarnji list, 2007., str. 266.

⁴ Slična se definicija može naći i u *Školskom rječniku hrvatskoga jezika* (2012: 340): ‘ime koje zamjenjuje pravo ime ili se upotrebljava uz njega, stiče se u užemu društvu zahvaljujući kakvoj osobini’. Usp. Matea Birtić i sur., *Školski rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Školska knjiga i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2012., str. 340.

⁵ Jure Šonje i sur., *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga, 2000., str. 629.

¹ Petar Šimunović, *Nadimci u Hrvata, Govor* XX/1–2, Zagreb, 2003., str. 421–429, na str. 423.

Šamijin *Rječnik jezika hrvatskoga*:⁶ ‘naziv koji se komu prišije, daje uz ime, ob. po sličnosti s kim ili s čim, ili prema osobinama (tjelesnim ili karakternim) dotičnika’.

Hrvatski enciklopedijski rječnik:⁷ ‘pristalo (često po asocijaciji na osobinu, podrijetlo, zanimanje itd.) ili smiješno ime dano osobi koje zamjenjuje ili se upotrebljava uz pravo ime’.

Kako se može vidjeti iz navedenih definicija, osobni se nadimak u leksikografskim djelima definira slično, a najčešće ga karakteriziraju tri aspekta: a) upotreba uz pravo ime ili umjesto njega, b) nadijevanje bliže okoline, c) motiviranost nerijetko kakvom tjelesno ili duševno najuočljivijom osobinom nositelja. U sljedećem ćemo se poglavljju osvrnuti upravo na prvi od ova tri navedena aspekta.

3. Mjesto osobnog nadimka u neslužbenoj imenskoj formuli

Osobni je nadimak u današnje vrijeme onomastički znak treće determinacije koji se nadijeva nakon što osoba dobije svoje službeno ime i prezime;⁸ tj. on je dopunsko neslužbeno identifikacijsko obilježje službenoj imensko-prezimskoj formuli. Dok je u pretprezimenskom vremenu ta antroponimijska kategorija zbog identifikacijskih i komunikacijskih potreba bila gotovo obvezatna, danas je ona zapravo fakultativna i pripada sferi govornoga jezika. Kako je Čilaš Šimpraga to jasno sažela, osobni su nadimci ‘individualni antroponimi koji pripadaju neslužbenoj komunikaciji u neslužbenoj imenskoj formuli, a čak ni u njoj nisu obvezatni’⁹

Sami osobni nadimci nisu nepromjenjivi nego se tijekom nosiočeva života mogu spletom društvenih okolnosti mijenjati, a čest je i slučaj da pojedina osoba nosi više nadimaka, zbog čega je zapravo ‘[u] imenskom obrascu (ime, prezime, nadimak) nadimak (...) najnestabilniji, neobvezatni član.’ Također, ‘[z]a razliku od osobnog imena koje se dobiva krštenjem ili zapisom u matice rođenih (i nosi uglavnom meliorativni sadržaj) i prezimena koje se nasljeđuje (i nosi uglavnom neutralni sadržaj), nadimak se stječe, ‘zarađuje’.¹⁰ Drugim riječima, prezime se obvezno nasljeđuje, ime se obično

nadijeva ili prije ili netom nakon rođenja (slučajevi nasljeđenog imena sve su rjeđi), a osobni se nadimak tijekom života može, ali i ne mora nadjenuti, pri čemu je nasljedan u najmanjoj mjeri.

Međutim, važno je napomenuti kako postoje velike razlike u nadijevanju osobnih nadimaka u seoskim i u gradskim sredinama. Dok su u seoskim sredinama osobni nadimci nerijetko prerastali u obiteljske nadimke, što je naše istraživanje i potvrdilo,¹¹ a sami bi se nadimci često prenosili iz naraštaja u naraštaj, s oca na sina, u gradskim bi sredinama osobni nadimci ipak pretežno kraće trajali, najčešće samo do kraja nositeljeva života.¹² Jedan od razloga tolike frekventnosti osobnih nadimaka u seoskoj sredini može se pronaći u imenskoj, odnosno onomastičkoj entropiji koja se nerijetko javljala u zaseocima čiji su stanovnici nosili isto prezime, a u mnogim slučajevima, zbog nasljeđivanja i imena, čitavu imensku formulu. Kako bi se u potpunosti izbjegla imenska entropija,¹³ nadijevali su se tako raznoliki osobni nadimci, koji bi se s vremenom nerijetko prometnuli i u obiteljski nadimak. Drugi razlog tolike frekventnosti osobnih nadimaka u seoskoj sredini jest taj što se njezin sastav i broj stanovništva ne mijenja toliko koliko u gradskoj sredini, tj. zbog veće međusobne povezanosti stanovnika i češćih kontakata veće su mogućnosti nadijevanja osobnog nadimka u seoskoj sredini.

Sve nam ovo pokazuje kolika je važnost osobnog nadimka kao onomastičkog znaka treće determinacije, ali i kao sociolingvističkog znaka. Naime, na temelju udovoljavanja potrebama identifikacije i diferencijacije u pojedinoj sredini mogu se nazrijeti očite razlike kod nadijevanja osobnog nadimka muškarcima i ženama. Osim što se muškarac češće imenuje osobnim nadimkom nego žena, velika je vjerojatnost da će se žena, zbog izričito patrijarhalnog društvenog ustroja, nazivati i identificirati prema osobnom nadimku svoga supruga (npr. *Jeger* → *Jegerica*) ili pak prema obiteljskom

⁶ Ivan Branko Šamija, *Rječnik jezika hrvatskoga*, Zagreb: Društvo Lovrećana Zagreb i Grafika Markulin, 2012., str. 707.

⁷ Vladimir Anić i sur., *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Zagreb: Novi Liber, 2003., str. 779.

⁸ Usp. Šimunović, *Nadimci u Hrvata*, str. 422.

⁹ Čilaš Šimpraga, *Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine*, str. 21.

¹⁰ Šimunović, *Nadimci u Hrvata*, str. 422. (njegovu navodnici)

¹¹ Usp. Krunoslav Puškar, *Obiteljski nadimci potkalničkoga Prigorja*, u: *Zbornik skupa posvećenog Bulcsúu Lászlóu*: u tisku, 2018.

¹² U gradskoj je sredini bio čest slučaj da osobni nadimak s vremenom postane dodatak službenoj imenskoj formuli (npr. *Ivan Konfic – Pišta*), pa bi se nerijetko sami nositelji njime potpisivali, a on bi kao neizostavni član službene imenske formule na kraju završio na osmrtnici, nadgrobnoj ploči pa i u matici umrlih. Za više o nadimcima u gradskim sredinama vidi Milica Grković, *Nadimci – hronologija, funkcija, društveni status*, u: *Słowiańska onomastyka: encyklopedia*, tom I, Warszawa – Kraków: Towarzystwo naukowe warsawskie, 2002., str. 522–524, na str. 522.

¹³ Čilaš Šimpraga, *Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine*, str. 29.

nadimku (npr. *Grki* → *Grkova*).¹⁴ Zbog toga kod istraživanja ženskih osobnih nadimaka prevladava neslužbena dvoimenska formula tipa ‘žensko osobno ime + singularizirani obiteljski nadimak u ženskom rodu’ (npr. *Lina Grkova*),¹⁵ a javlja se i neslužbena jednoimenska formula motivirana suprugovim ili očevim imenom (npr. *Đurekova*), nadimkom (npr. *Boltekova*) ili prezimenom (npr. *Španička*), odnosno andronim. Takve su imenske formule oduvijek bile sasvim dovoljne za potrebe identifikacije žena, što je rezultat izrazito patrijarhalnog društvenog ustroja istraživane sredine.

Kako se može vidjeti, andronimi se izvode sufiksacijom muških osobnih imena, nadimaka ili prezimena, no u većini slučajeva izvođenje andronima iz prezimena ipak izostaje jer se njime zbog velikog broja istih prezimena ne postiže precizna identifikacija pojedine osobe. Andronim tvoren sufiksacijom prezimena može biti funkcionalan tek kad se nositeljica udajom odseli u mjesto u kojem tog prezimena nema. Premda su andronimi zanimljivo i važno vrelo podataka, mi ih u ovome radu nismo istraživali, nego smo se usredotočili na prave osobne nadimke, o kojima će još biti riječi.

4. Važnost (istraživanja) osobnog nadimka kao antroponimijske kategorije

Kako je već navedeno, ostala dva aspekta karakteristična za osobne nadimke su: nadijevanje bliže okoline i motiviranost najuočljivijom osobinom nositelja. Ova su dva aspekta međusobno povezana i mnogo nam govore o važnosti istraživanja osobnog nadimka kao socioantroponimijske kategorije.

Osobni nadimak u pravilu nadijevaju osobe izvan obiteljskoga kruga, odnosno bliža okolina. Zbog svakodnevnih kontakata ta bliža okolina dobro poznaje gotovo svakog pojedinca i dobro je upoznata s njegovim osobinama koje često budu povodom nastanka osobnog nadimka. Primjerice, glede osobnih nadimaka motiviranih tjelesnim ili duševnim osobinama, ispitanici bi nam prilikom istraživanja u mnogim slučajevima rekli sljedeću rečenicu: ‘Kad ga/je vidiš, odmah ti je sve jasno!’ Na temelju toga možemo vidjeti koliko mogu odstupati

nja pojedinaca od nenapisanih standarda zajednice utjecati na mogućnost njihova imenovanja negativnim osobnim nadimkom. Osim zbog kakve tjelesne ili duševne osobine, osobni se nadimci nerijetko nadijevaju i zbog kakve situacije, tj. živopisne anegdote, u kojoj se nositelj može naći.¹⁶ Mnoge izvanjezične okolnosti mogu, dakle, utjecati na nadijevanje osobnog nadimka, čime oni nikako nisu efemernoga karaktera. Kako zaključuje Šimunović,¹⁷ ‘[o]sobni nadimak nastaje uglavnom kad osoba ispolji koju od značajki koja postaje pobudom nastanka nadimka. Taj nadimak živi s tom osobom i često umire s njom.’¹⁸

Svaki osobni nadimak nosi određenu poruku o njegovu nositelju, ali zbog sadržanih negativnih osobina često i porugu.¹⁹ Zajednica nadijeva podrugljive osobne nadimke kada želi poslati poruku o neprihvatljivim oblicima ponašanja pojedinih osoba u sredini. Kako sami ispitanici kažu, to su osobni nadimci koji su *špot*, a koji se zbog svoje obilježenosti najčešće ne koriste u prisutnosti njihovih nositelja.²⁰ Stoga Čilaš Šimpraga²¹ takve osobne nadimke naziva nadimcima s ograničenom upotrebom.²²

¹⁶ Sve ovdje navedeno zapravo pokazuje da se lat. izreka *nomen est omen* najbolje može prikazati na temelju osobnih nadimaka. To potvrđuje i Šimunovićeva mišljenje koje kaže kako ‘[j]edino za osobni nadimak vrijedi stara latinska izreka *Nomen est omen*, i to u nastanku samo za osobu kojoj je nadjenut. Upravo ta frapantna veza nadimka i njegova nosioca najlakše je omogućavala identifikaciju osobe.’ Petar Šimunović, *Naša prezimena: porijeklo, značenje, rasprostranjenost*, Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1985., str. 28–29.

¹⁷ Šimunović, *Nadimci u Hrvata*, str. 422.

¹⁸ Menac-Mihalić primijećuje kako je, na temelju svega ovdje navedenog, osobni nadimak jedini dio imenske formule koji može odražavati stvarne osobine njegova nositelja, tj. osobni nadimci ‘bolje od drugih antroponima čuvaju leksičku semantiku’. Mira Menac-Mihalić, *Elementi drugog sustava u nadimku, Folia onomastica Croatica 2*, Zagreb, 1993., str. 57–66, na str. 57. Za isto usp. Čilaš Šimpraga, *Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine*, str. 21.

¹⁹ Usp. Šimunović, *Nadimci u Hrvata*, str. 421. Postoje zapravo mnogi osobni nadimci koji nose svojevrstu porugu, a čiji je sadržaj muško spolovilo. Kroz stoljeća su takvi osobni nadimci prelazili u obiteljske nadimke, pa i u prezimena ako bi to sami nositelji dopustili, tj. ako ne bi promijenili prezime takva sadržaja. Za primjere podrugljivih nadimaka i prezimena usp. Šimunović, *Nadimci u Hrvata*, str. 423.

²⁰ Podrugljivi bi se osobni nadimci općenito rijetko koristili u prisutnosti nositelja. Ako bi se i koristili, njihovo bi korištenje morali odobriti sami nositelji.

²¹ Čilaš Šimpraga, *Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine*, str. 29.

²² Prema Grković, postoji četiri razloga nadijevanja osobnih nadimaka: 1) zaštita, 2) nadimci odmila, 3) nadimci sa svrhom ismijavanja i ruganja i 4) nadimci sa svrhom lakšeg prepoznavanja neke osobe izvan kuće. Buduća bi se istraživanja svakako trebala dotaknuti omjera svakog pojedinog razloga nadijevanja u određenom kontekstu, ali i utvrditi ima li još

¹⁴ O položaju osobnog i obiteljskog nadimka u neslužbenoj imenskoj formuli vidi Živko Bjelanović, *Obiteljski nadimci u sjevernoj Dalmaciji, Onomastica jugoslavica 8*, Zagreb, 1979., str. 75–92.

¹⁵ Česta je pojava da se muški obiteljski nadimak u neslužbenoj imenskoj formuli javlja u antepoziciji (npr. *Štrausov Vinko*), dok se ženski obiteljski nadimak nerijetko javlja u postpoziciji (npr. *Marica Šebova*).

Afektivni naboj, koji se može primijetiti u većini osobnih nadimaka, jedno je od najvažnijih obilježja koje karakterizira osobne nadimke, a posljedica je to već spomenutog tijesnog odnosa imenovatelja i nositelja nadimka.²³ Osobni je nadimak stoga najbolji onomastički pokazatelj složenosti odnosa 'imenovatelj nadimka – nositelj nadimka', odnosno složenosti društvenih odnosa koji uključuju odnos sredine prema pojedincu, ali i odnos pojedinca prema sredini. To nam pokazuje da, osim što su onomastička slika sredine i vremena nastanka, osobni su nadimci prije svega sociolingvistička, antropološka, etnološka i kulturološka slika sredine i vremena nastanka koja svjedoči o ljudskoj konceptualizaciji svijeta. Istraživanja koja bi uzela u obzir takvu složenost osobnih nadimaka i nužnost njihovih interdisciplinarnih proučavanja još su uvijek rijetka pa i ona istraživanja koja osobne nadimke proučavaju kroz prizmu međuljudskih odnosa. Kako ističe Šimunović,²⁴ '[p]roces nadijevanja i uporabe nadimaka nužno je razmatrati u sklopu psihologije međuljudskih odnosa u društvu. Takva proučavanja još uvijek su *pium desiderium* u hrvatskoj antroponomastici.'

Kod takvih budućih istraživanja osobitu bi pozornost trebalo posvetiti ženskim osobnim nadimcima jer se oni umnogome razlikuju od muških osobnih nadimaka. Osim što su rijetki, ženski su osobni nadimci većinom negativni, tj. pogrdni, što nam mnogo govori o očekivanjima koje pojedina sredina ima od ženske osobe i o tome kako bi ta osoba bila obilježena ako ne bi ispunjavala očekivanja sredine.²⁵ Naime, žene nisu bile toliko uključene u javnu sferu života, ali su bez obzira na to bile izložene kritici ako bi njihov izgled, karakter ili ponašanje odstupali od očekivanja sredine. Zbog toga, kako zaključuje Stojan,²⁶ '[ž]enski nadimci nemaju samo identifikacijsku funkciju već pružaju i dodatne obavijesti o ženi, zadirući u pitanje njezina zanimanja, seksualne reputacije, izgleda, karakternih osobina, te iskazujući mišljenje društvene sredine u formi trajne stigme (...). Ti nadimci vjerno odražavaju ženinu životnu zbilju i njezinu poziciju u kontekstu obiteljskog i društvenog miljea.' Za razliku od mnogih muških nadimaka koji bi znali postati obiteljski, ženski bi nadimci nerijet-

ko prestali živjeti sa smrću žena koje su ih nosile. Na temelju svega ovdje navedenog može se zaključiti kako je nadijevanje osobnih nadimaka u određenoj sredini, i to osobito ženskih nadimaka, jedan od ključnih mehanizama uspostavljanja te održavanja društvene moći i kontrole, potenciranja društvenih stereotipa i razlika te stigmatiziranja članova društva koji na bilo koji način ne ispunjavaju očekivanja sredine.

Zbog svega je toga osobni nadimak najdinamičnija antroponimijska kategorija koja se može mijenjati ovisno o promjenama u pojedinoj sredini. Kako su istaknuli sami ispitanici, s nekim su se osobnim nadimcima u svojoj sredini susreli tek kasnije tijekom života jer ih nisu svi upotrebljavali, odnosno pojedinu osobu u sredini nisu svi nazivali osobnim nadimkom, nego najčešće osobe koje su s njom najviše dolazile u dodir. Istraživanje je također pokazalo da su pojedine osobe tijekom života imenovane i s po nekoliko osobnih nadimaka, pri čemu bi jedna skupina ljudi istu osobu imenovala jednim osobnim nadimkom, a druga bi je skupina imenovala drugim osobnim nadimkom, dok bi pak treća skupina ljudi naizmjenice koristila ili jedan ili drugi osobni nadimak. To nam vrlo jasno govori da, osim što su najdinamičnija antroponimijska kategorija, osobni su nadimci, kako ističe i Čilaš Šimpraga,²⁷ 'jezično najkreativnija antroponimijska kategorija'.²⁸ Kako postoji mogućnost da će nakon nosiočeve smrti osobni nadimci iščeznuti, od velike je važnosti da ih se kvalitetnim onomastičkim istraživanjima što više popiše i podvrgne detaljnim raščlambama.

5. Dosadašnja istraživanja osobnih nadimaka u Hrvatskoj

Tematika osobnih nadimaka u hrvatskoj je antroponomastici općenito rijetka.²⁹ Dok su obiteljski nadimci sve češća tema onomastičkih istraživanja u Hrvatskoj, to se za osobne nadimke ne može ustvrditi jer su dosad, prema našim saznanjima, istražena manje ili više iscrpno samo ova područja: Đurđevac,³⁰ okolica Zagre-

koji razlog nadijevanja osobnih nadimaka. Grković, Nadimci – hronologija, funkcija, društveni status, str. 522.

²³ Usp. Čilaš Šimpraga, Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine, str. 21.

²⁴ Šimunović, Nadimci u Hrvata, str. 425.

²⁵ Naravno, podruglji se osobni nadimak većinom ne bi koristio u prisutnosti nositeljice jer ga zbog negativnog sadržaja sama nositeljica ne bi odobrila. Primjeri poput *Čukljava* (*čukljav* 'sakat') i *Hadra* (*hadrat* se 'biti spolno aktivan') koji su potvrđeni našim istraživanjem to zorno pokazuju.

²⁶ Slavica Stojan, Ženski nadimci u starom Dubrovniku, *Anali Dubrovnik* 41, Dubrovnik, 2003., str. 243–258, na str. 243.

²⁷ Čilaš Šimpraga, Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine, str. 41.

²⁸ Usp. Šimunović, Nadimci u Hrvata, str. 425.

²⁹ Usp. Andrea Rogošić, O aspektima antroponimijske analize osobnih nadimaka na primjeru nadimačkog korpusa staroga Splita, u: Sanda Lucija Udier i Kristina Cergol Kovačević (ur.), *Metodologija i primjena lingvističkih istraživanja*, Zagreb: Srednja Europa i HDPL, 2016., str. 105–116, na str. 105.

³⁰ Vladimir Miholek, Imena i nadimci u Đurđevcu od sredine XVI. do početka XX. stoljeća, *Podravina* 13/26, Koprivnica, 2014., str. 149–172.

ba,³¹ Gospić i njegova okolica,³² zapadna Istra,³³ Split,³⁴ Promina³⁵ te otoci Brač,³⁶ Hvar³⁷ i Pašman.³⁸ Malobrojni autori koji se osobnim nadimcima ipak bave, prvenstveno se dotiču samo njihovih tvorbenih i značenjskih klasifikacija i analiza. Iako su one vrlo minuciozne, kako naglašava Rogošić,³⁹ '[u] antroponimijskim istraživanjima, međutim, nužan je interdisciplinarni pristup analizi prikupljenog korpusa, a to se posebice odnosi na imena treće determinacije, to jest nadimke, koji su zbog svojih obilježja od znatnog interesa i za sociolingvistiku, psihologiju te socijalnu antropologiju.' Na istom je tragu Čilaš Šimpraga⁴⁰ koja zaključuje kako u dosadašnjim istraživanjima osobnih nadimaka u Hrvatskoj prevladava pristup s naglaskom na njihovu semantičku klasifikaciju, 'no izostaje detaljnije proučavanje njihova odnosa prema ostalim antroponimijskim kategorijama te barem djelomičan sociološki prikaz sredine u kojoj nastaju proučavani nadimci.'⁴¹ Naime, da bi istraživanje osobnih nadimaka bilo potpuno, potreban nam je kontekst nastanka osobnih nadimaka, tj. potrebno je proučiti i izložiti sam proces nastanka osobnog nadimka, a ne sam osobni nadimak kao rezultat. Kako Čilaš Šimpraganadalje napominje, 'uz tvorbenu, etimo-

lošku i semantičko-motivacijsku raščlambu za razumijevanje nadimaka u kojoj sredini važno je barem u glavnim crtama poznavati tu sredinu u sociološkome i antropološkome smislu jer njezin vrijednosni sustav, tradicionalni obiteljski i društveni odnosi, vjerovanja i običaji, pa i gospodarska obilježja čine kontekst koji utječe na pojavu upravo onih nadimaka koje zatječemo u izabranoj sredini.'⁴²

U skladu s takvim razmišljanjima primarni je cilj ovog rada prikupljenu osobnonadimačku građu na području potkalničkoga Prigorja podvrgnuti detaljnoj tvorbeno-motivacijskoj analizi, a sekundarni je cilj, na temelju te detaljne tvorbeno-motivacijske analize, oslikati društvenu, kulturnu i povijesnu zbilju vremena nastanka osobnih nadimaka, odnosno izvanjezičnu stvarnost. Kako ne bismo povrijedili etičnost u istraživanju, u cjelokupnome se radu navode samo osobni nadimci bez službene imenske formule nositelja.⁴³

6. Istraživanje osobnih nadimaka u potkalničkom Prigorju

Osobnim se nadimcima u potkalničkom Prigorju, koliko je nama poznato, dosad nitko nije bavio.⁴⁴ Antroponimijska je to, dakle, kategorija koja je na navedenom području dugo bila zanemarivana, a koja o nje-

³¹ Nives Ritig-Beljak, Smisao seoskih nadimaka. Pristup analizi, *Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku* 13/1, Zagreb, 1976., str. 93–111.

³² Sanja Vrcić-Mataija i Vesna Grahovac-Pražić, Osobitosti ličkih nadimaka, *Folia onomastica Croatica* 15, Zagreb, 2006., str. 241–252.

³³ Marino Manin, Osobna imena i nadimci na Bujštini i Poreštini u prvoj polovini XIX. stoljeća, *Croatia Christiana periodica* 58, Zagreb, 2006., str. 153–166.

³⁴ Radovan Vidović, *O postanku i značenju splitskih nadimaka*, Split: Muzej grada Splita, 1965. Frane Senjanović-Čopo, Splitski prišvarci i nadimci, *Čakavska rič* 22/1, Split, 1994., str. 23–57. Rogošić, O aspektima antroponimijske analize osobnih nadimaka na primjeru nadimačkog korpusa staroga Splita, str. 105–116.

³⁵ Čilaš Šimpraga, Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine.

³⁶ Siniša Vuković, Selaške kazate, nadimci, prišvarci i hipokoristici na otoku Braču, *Čakavska rič* 29/2, Split, 2001., str. 73–116.

³⁷ Siniša Vuković, Antroponimija Vrbanja. Nadimci i prišvarci mjesta Vrbanja na otoku Hvaru, *Čakavska rič* 32/2, Split, 2004., str. 73–116. Siniša Vuković, Antroponimija Vrisnika. Nadimci i prišvarci mjesta Vrisnik na otoku Hvaru, *Čakavska rič* 34/1–2, Split, 2006., str. 203–221.

³⁸ Vodanović, Barbara. Osobni nadimak, figura za društveno uvjetovani kontekst (na primjeru nadimaka s otoka Pašmana), *Folia onomastica Croatica* 26, Zagreb, 2017., str. 139–155.

³⁹ Rogošić, O aspektima antroponimijske analize osobnih nadimaka na primjeru nadimačkog korpusa staroga Splita, str. 106.

⁴⁰ Čilaš Šimpraga, Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine, str. 23.

⁴¹ Na tragu takvih istraživanja jest Bjelanović, ali i neki drugi (usp. Bjelanović, Obiteljski nadimci u sjevernoj Dalmaciji, str. 75–92).

⁴² Isto.

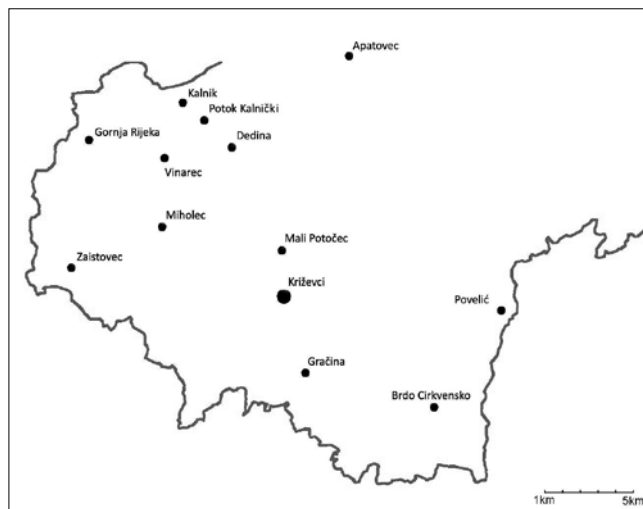
⁴³ Carović i Novak u svojim su se istraživanjima obiteljskih nadimaka dotaknuli i etičkih načela njihovih istraživanja. Budući da mnogi obiteljski nadimci nose podrugljivi sadržaj, objavljivanje bi službene imenske formule nositelja i njegova podrugljiva obiteljskog nadimka prema njima moglo uzrokovati mnoge negativne posljedice pa se stoga preporuča navođenje samog obiteljskog nadimka bez službene imenske formule. Kako su osobni nadimci također osjetljiva antroponimijska građa, trebalo bi u budućim radovima razmisliti o etičkim načelima njihova istraživanja i objavljivanja. Dok se ne razrade strategije njihove prezentacije u radovima koji tek predstoje, ime i prezime nositelja ne bi se smjelo navoditi. Usp. Ines Carović i Kristian Novak, How to publish research on offensive family nicknames? Some ethical considerations in anthroponomastics, *Folia onomastica Croatica* 23, Zagreb, 2014., str. 21–37. Ines Carović i Kristian Novak, Obiteljski nadimci u Držimurcu i Strelcu: motivacija, tvorba i pragmatika, *Folia onomastica Croatica* 25, Zagreb, 2016., str. 53–73.

⁴⁴ Konfic – Pišta u svom sjećanju na križevački Gornji grad donosi i pojedine osobne nadimke, od kojih jedan terenskim istraživanjem ipak nije potvrđen: *Gazda*, za muškog člana jedne gornjogradske obitelji. Razlog tomu može biti naša lokalna ispitanica koja je 30-ak godina mlađa od Konfice – Pište i nije se mogla sjetiti starijih osobnih nadimaka. Međutim, budući da se nesumnjivo radi o lokalnom osobnom nadimku, uvrstili smo ga u naše istraživanje. Ivan Konfic – Pišta, *Podgorjanskom lipom. Sjećanja: moj grad i pesjaci*, Križevci: Tiškara Križevci, 1996., str. 26–27.

mu može mnogo toga reći. Kako bi se popunila ta praznina, terenskim se istraživanjem tijekom perioda proljeće-zima 2017. godine istražilo šire područje potkalničkoga Prigorja koje je uključilo 13 punktova: mjesta Apatovec, Brdo Cirkvensko, Dedina, Gornja Rijeka, Gračina, Kalnik, Mali Potočec, Miholec, Potok Kalnički, Poveljić, Vinarec, Zaistovec i grad Križevce (Slika 1).⁴⁵ Kao rezultat našeg istraživanja, u tih je 13 istraživanih mjesta prikupljeno sveukupno 288 osobnih nadimaka (245 muških i 43 ženska osobna nadimka) koji su se nadijevali i nosili u posljednjih 80 pa i više godina, a odnosili su se i na muškarce i žene različite životne dobi. Moglo se primijetiti da je osobnonadimački korpus istraživanih mjesta prije bio mnogo bogatiji, a i da bi se daljnjim istraživanjem istih, a pogotovo drugih mjesta, osobnonadimački mozaik potkalničkoga Prigorja uvelike upotpunio.

Prikupljeni su oni osobni nadimci kojih su se ispitanici mogli sjetiti i koje su poznavali. Naime, ispitanici bi nerijetko istaknuli da pojedine osobne nadimke uopće nisu poznavali, pogotovo osobne nadimke onih osoba s kojima su manje bili u doticaju. Koliko smo imali prilike primijetiti, ispitanici bi ozbiljno pristupili istraživanju nadimaka te bi naveli sve one nadimke kojih bi se sjetili i koje bi znali pa nismo stekli dojam da bi pojedine nadimke prešutjeli, nego bi izdvojili i one nadimke koji su pogrdni. Štoviše, njih bi se zbog njihove obilježnosti čak i prvih sjetili.

U cjelokupnom istraživanju sudjelovala su 24 ispitanika prosječne dobi 69,42 godine.⁴⁶ Općenito se težilo za što starijim ispitanicima koji bi se mogli prisjetiti osobnih nadimaka svih sumješтана, i onih mlađih i onih starijih od sebe, a u svakome se punktu nastojalo ispitati po dva ispitanika, po mogućnosti muškog i ženskog. Naravno, da bi istraživanje bilo uspješnije, potrebno je

Sl. 1 Punktovi na kojima su istraživani osobni nadimci

Fig. 1 Sites where personal nicknames were researched

uključiti više ispitanika, no to u našem slučaju zbog vremenske ograničenosti ipak nije bilo izvedivo.

Sve smo razgovore s ispitanicima snimali diktafonom, a snimljeni smo glasovni materijal kasnije prenijeli u pisani. Kako je većina ispitanika već bila upoznata sa snimanjem, ovakav im postupak nije bio stran pa nisu pokazivali bojazan da će njihovi odgovori doći u krive ruke, a to se osobito odnosilo na navođenje osobnih nadimaka pogrdnog i uvredljivog sadržaja.

Prije nego što prijedemo na analizu prikupljenih osobnih nadimaka, važno je istaknuti što se pod njima podrazumijeva. Prema Menac-Mihalić postoje dvije vrste osobnih nadimaka: *pravi* i *nepravi* osobni nadimci.⁴⁷ Nepravi su osobni nadimci prema njenoj definiciji oni nadimci koji su nastali tvorbenim procesima od imena ili prezimena ili su motivirani njima, a pravi su osobni nadimci oni nadimci koji su motivirani vanjskim ili unutrašnjim osobinama nositelja, tj. oni koji nisu nastali tvorbenim procesima od imena ili prezimena i njima nisu motivirani.⁴⁸ U ovome ćemo se radu dotaknuti samo pravih osobnih nadimaka jer nam jedino oni mogu ponuditi bolji uvid u socioantropomastičko stanje istraživana područja.

Kako se može vidjeti u Tablici 1 i kako je već rečeno, našim je istraživanjem prikupljen korpus od sveukupno 288 pravih osobnih nadimaka, koji čini 245 muških osobnih nadimaka i 43 ženska. Razvidno je da je našim

⁴⁵ Termin 'potkalničko Prigorje' jest termin koji se sve više koristi za križevački dio Koprivničko-križevačke županije, a uključuje područje grada Križevaca i područje četiriju pripadajućih općina (Gornja Rijeka, Kalnik, Sv. Ivan Žabno i Sv. Petar Orehovec).

⁴⁶ Punktovi i ispitanici uključeni u istraživanje bili su sljedeći: **Apatovec** (Apa): Nikola Blažević (1947.–) i Branka Pavleko-
vić (1955.–); **Brdo Cirkvensko** (BC): Štefica Sokač (1947.–); **Dedina** (Ded): Božidar Martinčić (1961.–) i Marijanka Martinčić (1965.–); **Gornja Rijeka** (GR): Antun Premelč (1951.–) i Božica Premelč (1951.–); **Gračina** (Gra): Ana Vukalović (1961.–); **Kalnik** (Kal): Mira Nemeć (1952.–), Stjepan Nemeć (1944.–) i Matija Radiček (1946.–); **Križevci** (Kri): Nada Muretić (1934.–); **Mali Potočec** (MP): Ivka Pečarić (1929.–) i Ivan Babok (1948.–); **Miholec** (Mih): Ana Filipan (1946.–) i Marija Sokol (1945.–); **Potok Kalnički** (PK): Barica Kešer (1931.–); **Poveljić** (Pov): Danica Šeb (1930.–), Marija Piskač (1952.–) i Pavao Piskač (1946.–); **Vinarec** (Vin): Stjepan Puškar (1969.) i Boža Puškar (1947.); **Zaistovec** (Zai): Kata Marenčić (1943.–) i Stjepan Marenčić (1942.–).

⁴⁷ Menac-Mihalić, Elementi drugog sustava u nadimku, str. 57.

⁴⁸ Prema Frančić, nepravi su nadimci oni nadimci s drukčijom fonološkom postavom, tj. s osnovom koja se ne izvodi iz imena ili prezimena dotičnog nositelja. Usp. Anđela Frančić, Međimurski obiteljski nadimci, *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 20, Zagreb, 1994., str. 31–66, na str. 33.

Tablica 1 Broj osobnih nadimaka u pojedinim mjestima potkalničkoga Prigorja
Table 1 Number of personal nicknames in certain places of the Kalnik area of Prigorje

	Apa	BC	Ded	GR	Gra	Kal	Kri	MP	Mih	PK	Pov	Vin	Zai	ukupno
muški osobni nadimci	27	9	9	16	3	38	18	9	46	24	7	15	24	245
ženski osobni nadimci	2	5	2	0	0	8	1	3	4	1	8	8	1	43
ukupno	29	14	11	16	3	46	19	12	50	25	15	23	25	288

Tablica 2 Osobni nadimci za istu osobu s obzirom na vrstu motivacije
Table 2 Personal nicknames for the same person considering the type of motivation

osobni nadimci za istu osobu	vrsta motivacije
<i>Brada i Arafat</i>	jasna motivacija (ista)
<i>Toro i Dores</i>	jasna motivacija (ista)
<i>Kiflin i Pajtak</i>	jasna motivacija (različita)
<i>Sekretar i Perotan</i>	jasna motivacija (različita)
<i>Reki i Farmer</i>	jasna motivacija (različita)
<i>Kljukič i Švarc</i>	polujasna motivacija
<i>Liban i Tavrļa</i>	polujasna motivacija
<i>Čemprljon i Čepek</i>	nejasna motivacija

istraživanjem potvrđen daleko veći broj muških osobnih nadimaka nego ženskih, što se pokazalo kao praksa i u drugim istraživanjima osobnih nadimaka. Od 13 istraživanih punktova samo je u jednome zabilježen veći broj ženskih nego muških osobnih nadimaka (Povelić). Također se može primijetiti da se ženski osobni nadimci, iako vrlo malog broja, ne javljaju u svim istraživanim mjestima (Gornja Rijeka i Gračina). Razlog tome može biti mali broj ispitanika koji nisu naveli sve moguće ženske osobne nadimke prisutne u njihovu mjestu, ispitanici koji iz nekog razloga namjerno nisu željeli istaknuti ženske osobne nadimke ili pak činjenica da u navedenim mjestima uistinu nema ženskih osobnih nadimaka, što je zapravo najmanja mogućnost.

Potrebno je istaknuti kako broj od 288 pravih osobnih nadimaka prikupljenih našim istraživanjem ne odgovara broju od 288 nositelja, što bi se moglo pretpostaviti, nego je on zapravo nešto manji. Naime, kod osam nositelja osobnog nadimka potvrđen je još jedan nadimak koji se u istraživanoj sredini, s većom ili manjom upotrebom, također koristio za njih, a nerijetko bi po motivaciji bio različit – vidi Tablicu 2. Odmah se može primijetiti kako su svoj drugi osobni nadimak

dobivali samo muškarci, odnosno u našem korpusu nije zabilježena nijedna žena s dva osobna nadimka.

Bacimo li pogled na potvrđene dvojne osobne nadimke, uviđamo da je njihova motivacija najčešće jasna, ali i da je vrlo rijetko ista. Naime, samo kod dva nositelja imamo osobne nadimke s istom motivacijom, dok se kod drugih nositelja motivacija uvelike razlikuje, ako se uopće može dokazati. Primjerice, jedan nositelj nosi osobne nadimke *Brada* i *Arafat* koji su mu nadjenuti zbog njegove brade na temelju koje se razlikuje od ostalih sumješšana i na temelju koje im je prepoznatljiv. Drugi pak nositelj nosi osobni nadimak *Toro* prema liku *Tora* iz poznatog crtića *Pončo i Toro*, ali i *Dores*, za koji ispitanica pretpostavlja da je nastao pod utjecajem osobnog nadimka *Toro* i križanjem s imenom nositelja. Oba nositelja, dakle, nose osobne nadimke s istom i jasnom motivacijom.

Međutim, to se ne može ustvrditi za sljedeće osobne nadimke koji sadržavaju jasnu motivaciju, ali umnogome različitu. Primjerice, jednog nositelja sumješšana nazivaju *Kiflin*, ali i *Pajtak*: *Kiflin* zbog njegova sitnog rasta, a *Pajtak* zbog toga što je ljevoruk. Drugog pak nositelja njegovi sumješšana zbog njegova zanimanja nazivaju *Sekretar*, ali i *Perotan* jer se odlikovao brzinom. Treći je nositelj imenovan osobnim nadimcima *Reki* i *Farmer*: nadimak *Farmer* nadjenut mu je zbog toga što je njegova obitelj bila boljeg finacijskog stanja, a nadimak *Reki* je naslijedio u tvrtci od svog prethodnika koji je volio psovati.

Osobni nadimci s polujasnom motivacijom bi bili oni nadimci kod kojih se samo kod jednog osobnog nadimka može utvrditi motivacija nastanka, a kod drugoga ne. Takvi bi bili dvojni osobni nadimci *Kljukič* i *Švarc*, pri čemu se samo za nadimak *Kljukič*⁴⁹ može utvrditi motivacija, te dvojni osobni nadimci *Liban* i

⁴⁹ Nadimak je vjerojatno nastao kao igra riječi s njegovim prezimenom.

Tavrlja, pri čemu se samo za nadimak *Tavrlja*⁵⁰ može utvrditi motivacija.

U našem je istraživanju potvrđen samo jedan primjer dvojnih osobnih nadimaka kod kojih je motivacija u potpunosti nejasna, a to su nadimci *Čemprljon* i *Čepék*. Ispitanici nam nisu znali ponuditi razloge njihova nastanka.

7. Odrazi lokalnih govora u osobnim nadimcima potkalničkoga Prigorja

Govori potkalničkoga Prigorja pripadaju glogovničko-bilogorskim dijalektima (Križevci i njemu sjeverni, istočni i južni govori) i gornjolonjskim dijalektima (govori zapadno od Križevaca).⁵¹ Našim smo istraživanjem osobnih nadimaka tako zahvatili šest govora glogovničko-bilogorskog dijalekta (Apatovec, Brdo Cirkvensko, Gračina, Križevci, Mali Potočec i Povelic) i sedam govora gornjolonjskog dijalekta (Dedina, Gornja Rijeka, Kalnik, Miholec, Potok Kalnički, Vinarec i Zaištovec), što bi značilo da smo prikupili sveukupno 288 osobnih nadimaka iz 13 različitih lokalnih govora koji pripadaju dvama različitim dijalektima. Međutim, razlike unutar pojedinog dijalekta, pa i između ova dva dijalekta, postaju sve manje zbog različitih utjecaja, osobito na leksičkoj i morfološkoj razini. Utjecaj medija, sve obrazovanije stanovništvo, iseljavanje i depopulacija domicilnog stanovništva, doseljavanje nekajkavskog stanovništva ili kajkavskog stanovništva drukčijega govornog tipa, ali i mnogi drugi faktori, utječu na znatne promjene u lokalnim govorima.⁵²

Neke od fonoloških dijalekatnih osobitosti govora potkalničkoga Prigorja koje su potvrđene u prikupljenom korpusu osobnih nadimaka bile bi: ekavski refleksi jata (npr., *Belka*), diftongizacija jata (npr., *Sierka*), protetsko /j/ (npr., *Jelenčan*), protetsko /v/ (npr., *Vural Vurica*), sonant /l/ koji se izjednačuje sa sonantom /l̥/

ispred vokala (npr., *Pljukser*), sonant /n/ koji se izjednačuje sa sonantom /n̥/ ispred opstruenta /k/ (npr., *Seljanjka*), konsonantski skup čr- (npr., *Črni*) koji se može odraziti i kao cr- (npr., *Crni*) itd.

No ono što prikupljeni korpus najbolje opisuje jest njegov specifični leksik, tj. stariji leksički sloj,⁵³ koji svjedoči o dugom kajkavskom kontinuitetu potkalničkoga Prigorja, što se može iščitati iz osobnih nadimaka poput: *Ampak* (< *ampak* 'ali'), *Bicko* (< *bicke* 'krmak'), *Čuča* (< *čuča* 'kokoš'), *Čukljava* (< *čukljav* 'kljast, sakat'), *Fotanjek* (< *foť* 'izvanbračno dijete'), *Kača* (< *kača* 'zmija'), *Kiflin* (< *kiflin* 'kifla'), *Kurtek* (< *kurtast* 'kratka repa'), *Pajtak* (< *pajtak* 'ljevak'), *Pevec* (< *pevec* 'pijetao'), *Picek* (< *picek* 'pilić'), *Seda* (< *sed* 'sijede ili plave kose'), *Rajnglač* (< *rajngla* 'plitka posuda za kuhanje ili pečenje'), *Veter* (< *veter* 'vjetar'), *Zajec* (< *zajec* 'zec') itd. Sve nam to samo potvrđuje Šimunovićev zaključak kako su osobni nadimci 'više od drugih imena produkt govora. Kao čin govora ne podliježu jezičnoj normi.'⁵⁴

Odrzi lokalnih govora mogu se primijetiti i u morfologiji osobnih nadimaka pa se u njima tako javljaju tipični kajkavski sufiksi poput *-e* (*Briške*), *-ec* (*Abesinec*) i *-ek* (*Barulek*) koji svojom pojavnošću potvrđuju kajkavsku baštinu na prostoru potkalničkoga Prigorja. No u našem su korpusu osobnih nadimaka potvrđene i njihove standardne varijante *-i* (*Muzgi*), *-ac* (*Šumadinac*) i *-ak* (*Krnjak*), nerijetko i u istom govoru ili tipu govora, što nam vjerno pokazuje raznolikost korpusa prikupljenoga na istraživanome prostoru, ali i jezične promjene unutar njega.

Što se tiče muških osobnih nadimaka, potvrđeno je 27 različitih sufikasa koji se mogu naći u sljedećim osobnim nadimcima:

-a (N = 8): *Bogara, Dzlojza, Giga, Maturanja, Mišura, Mudonja, Šurda, Umriga*

-ac (N = 1): *Šumadinac*

-ač (N = 5): *Bradač, Gagač, Rajnglač, Šokač, Turač*

-ak (N = 3): *Cicak, Krnjak, Pajtak*

-alo (N = 1): *Čendrkalo*

-an (N = 11): *Cofran, Curdan, Djeban, Jelenčan, Kekan, Ključan, Kljukan, Kučan, Liban, Markan, Perotan*

-ar (N = 2): *Gljivar, Jajčar*

-čič (N = 1): *Zvonarčič*

-e (N = 7): *Briške, Đole, Gene, Pipe, Pucke, Šime, Štucke*

⁵⁰ *Tavrlja* je često pjevušio pjesmu koje je stih bio: 'Oj, tavrļa! Ej, tavrļa!'

⁵¹ Usp. Mijo Lončarić, *Kajkavsko narječje*, Zagreb: Školska knjiga, 1996. Ti su govori u dijalektološkoj literaturi također poznati kao dva poddijalekta Ivšičevih križevačko-podravskih govora (naravno, bez (virovsko)podravskih i sjevernomoslavačkih govora) koji pripadaju IV., mlađoj revolucionarnoj skupini govora, a koju karakteriziraju inovacije u naglasnom sustavu kajkavskoga narječja.

⁵² To se najbolje može vidjeti na križevačkome govoru, kod kojeg samo još stariji govornici koji su rođeni Križevčani čuvaju glavne osobine glogovničko-bilogorskog dijalekta. Usp. Jela Maresić i Mira Menac-Mihalić, *Frazeologija križevačko-podravskih kajkavskih govora s rječnicima*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2008.

⁵³ Stariji bi leksički sloj za nas predstavljao izvorni lokalni leksik bez primjesa standardnojezičnih utjecaja.

⁵⁴ Šimunović, Nadimci u Hrvata, str. 421.

- ec (N = 8): *Abesinec, Amerikanec, Bobec, Dašuljec, Krljavec, Kurčec, Milec, Zajec*
- ek (N = 19): *Barulek, Benclek, Bogek, Brstek, Čepек, Čoraček, Dedek, Đuntek, Đurajtek, Fotanjek, Hobek, Kurtek, Lilek, Mandalek, Mrdek, Mudrek, Picek, Ponek, Temek*
- er (N = 2): *Pljukser, Štancer*
- es (N = 2): *Dores, Kurdes*
- ez (N = 1): *Kalabrez*
- i (N = 22): *Briksi, Capi, Celebrini, Coki, Crni, Cuki, Črni, Dudi, Dugi, Duki, Đimi, Gangi, Kiki, Lajči, Mini, Muzgi, Palči, Reki, Šeki, Šemalji, Tristreči, Žarki*
- ica (N = 1): *Vurica*
- ič (N = 10): *Bonzič, Dindrlič, Fikulič, Kljukič, Mutič, Papsič, Pepič, Tulič, Tutič, Vražič*
- ija (N = 1): *Korundija*
- ika (N = 1): *Vilika*
- ina (N = 1): *Jačina*
- iš (N = 1): *Lovriš*
- ko (N = 1): *Blaško*
- l(j)in (N = 3): *Camerljin, Kiflin, Majzlin*
- man (N = 2): *Kocman, Susman*
- ni (N = 1): *Vrtni*
- o (N = 35): *Bačo, Bačo, Bicko, Braco, Brko, Cego, Cico, Čato, Dapčo, Đoko, Đošo, Fijo, Grošo, Kepo, Luco, Mičo, Momko, Oljoljo, Pajdo, Pajdo, Pajo, Pecko, Petko, Prčko, Prčko, Smolko, Suljo, Šerbo, Šturko, Švabo, Tupšo, Vicko, Voso, Ziko, Žižo*
- on (N = 1): *Čemprljon*
- Ženski osobni nadimci javljaju se u našem korpusu u manjem broju pa je stoga u njemu i potvrđeno samo 10 različitih sufikasa:
- a (N = 11): *Beča, Bica, Coca, Hadra, Fika, Krza, Lušča, Peca, Seda, Šeja, Žika*
- ana (N = 1): *Picana*
- ava (N = 2): *Čukljava, Huljnjava*
- ca (N = 1): *Milošca*
- ek (N = 1): *Škatek*
- ica (N = 6): *Črikica, Jagodica, Jurica, Mekica, Peročica, Smokvica*
- ina (N = 1): *Vugljina*
- inka (N = 1): *Pačkorinka*
- ka (N = 8): *Belka, Katenka, Pipička, Seljanjka, Sierka, Sierka, Sladoledarka, Šatovička*
- ulja (N = 1): *Ckatulja*

Zanimljiva je pritom ponovna pojava sufiksa *-ek* u osobnom nadimku *Škatek* koji se ovdje koristi kako bi izobličio osobno ime nositeljice (*Kata*) i dao mu privid muškog osobnog nadimka.⁵⁵

Potrebno je naglasiti kako morfologija govora potkalničkoga Prigorja dosad nije bila opsežno istraživana. Gore navedeni sufiksi zorno prikazuju nužnost takvih istraživanja u što kraćem roku.

8. Odrazi aloglotnih leksema u osobnim nadimcima potkalničkoga Prigorja

Osim što su odraz lokalnih govora, osobni su nadimci također odraz utjecaja stranih elemenata na lokalni govor i međuljudsku komunikaciju. Uz velik broj osobnih nadimaka koji su nastali od idioglotnih leksema tako se javljaju i mnogi osobni nadimci aloglotnog podrijetla koji se s obzirom na sadržane strane elemente mogu podijeliti na šest skupina:

1. anglizmi:

- antroponimi (N = 3): *Đimi* (< *Jimmy*), *Garfild* (< *Garfield*), *Tajson* (< *Tyson*).
- apelativi (N = 2): *Foks* (< *fox* 'lisica'), *Šerif* (< *she-riff* 'šerif').

2. germanizmi:

- antroponimi (N = 7): *Hitler*, *Johan* (< *Johann*), *Cupinger* (< *Zuppinger*), *Kocman* (< *Kotzmann*), *Susman* (< *Sussmann/Süssmann*), *Švarc* (< *Schwarz* 'crno'), *Žiga* (< *Siegmund*).
- apelativi (N = 16): *Brumer* (< *Brummer* 'bumbar; kamion; gromada; ljudeskara; brundalo, loš pjevač'), *Cicak* (< *Zitze* 'sisa'), *Dindrlič* (< bav.-austr. *Dirndl* 'dirndl, dinderlica'), *Elfer* (< *Elfer* 'jedanaesterac; jedanaestica'), *Jeger* (< *Jäger* 'lovac'), *Jeger* (< *Jägerwurst* 'jeger, vrsta kobasice'), *Kiflin* (< bav.-austr. *Kipflein* 'kifla, roščić'), *Pek*⁵⁶ (< bav.-austr. *Beck* 'pekar'), *Rajnglač* (< bav.-austr. *Reindel* 'rajnglica, plitka posuda'), *Šljus* (< *Schluss* 'gotovo!, kraj!'), *Štancer* (< *Stanze* 'strojna preša'), *Švabo* (< *Schwabe* 'pej. za Nijemca, asimiliranog Nijemca ili domaćeg Nijemca'), *Tornist* (< *Tornister* 'vojnička naprtnjača'), *Vura/Vurica* (< *Uhr* 'sat').

⁵⁵ Upotreba deminutivnog nastavka *-ek* u tvorbu ženskih imena česta je pojava na kajkavskome području. Usp. Stjepko Težak, Gramatička maskulinizacija ženskih i feminizacija muških imena u ozaljskoj antroponimiji, *Onomastica jugoslavica* 8, Zagreb, 1975., str. 81–84, na str. 82.

⁵⁶ Osobni nadimak *Pek* javlja se dva puta u našem korpusu.

Kako se može vidjeti, germanizmi su izrazito zastupljeni u našem korpusu, kao i na cjelokupnom području potkalničkoga Prigorja (usp. Puškar 2011, 2016). Njemački se element može primijetiti i u odrazu njemačkog deminutivnog sufiksa *-lein* kao *l(j)in* u osobnim nadimcima *Camerljin* i *Majzlin*.

3. hispanizmi:

a) apelativi (N = 1): *Toro* (< *toro* 'bik').

4. hungarizmi:

a) apelativi (N = 4): *Čukljava* (< *csuklya* 'batrljak'), *Fotanjek* (< *fattyú* 'izvanbračno dijete'), *Pajdo* (< *pajtás* 'prijatelj')⁵⁷.

5. talijanizmi:

a) antroponimi (N = 2): *Pinokio* (< *Pinocchio*), *Celebrini* (< *Zelebnini*).

b) apelativi (N = 1): *Kapo* (< *capo* 'glavni, šef').

6. turcizmi:

a) antroponimi (N = 1): *Suljo* (< *Sulejman* < *Süleyman*).

b) apelativi (N = 2): *Čato* (< *ćato* < *kâtib*), *Sultan* (< *sultan* < *Sultan*).

Na temelju navedenih aloglotnih leksema može se zaključiti kako se inojezični leksik iz različitih jezičnih korpusa i sustava uspio prilagoditi zakonitostima lokalnih govora. Zanimljivi su pritom anglizmi, hispanizmi i talijanizmi potvrđeni u navedenim osobnim nadimcima, a koji predstavljaju jezičnu novinu u govorima potkalničkoga Prigorja, kao i u međuljudskoj komunikaciji općenito. Njihova pojava znak je jezičnog prestiža koji ti jezici uživaju u društvu i moguća tendencija njihove još češće upotrebe.

9. Zamjenska imena kao osobni nadimci

Prije nego što prijedemo na tvorbenu-motivacijsku analizu osobnih nadimaka potkalničkoga Prigorja, potrebno je dotaknuti se i onomastičkog fenomena zamjenskih imena koji je potvrđen našim istraživanjem, a kojem se u antroponomastičkim istraživanjima posvećuje nedovoljna pozornost.

Prema Čilaš Šimpraga,⁵⁸ zamjenska su imena zapravo 'neslužbena osobna imena koja se upotrebljavaju umjesto službenih, a za koja okolina najčešće ne zna da

nisu prava imena njihovih nositelja.'⁵⁹ Zbog svoje se specifičnosti zamjenska imena nalaze na granici dviju antroponimijskih kategorija, osobnih imena i osobnih nadimaka, no funkcionalno su ipak bliža nadimcima. Ta se podvrsta osobnih nadimaka obično nadijeva kako bi se izbjegla imenska istovjetnost u obitelji i susjedstvu, no najčešće je razlog njihova nadijevanja ili nepoznat ili pak vezan uz karakternu ili fizičku sličnost nositelja zamjenskog imena s nositeljem istog imena.

U Tablici 3 donosimo pregled zamjenskih imena potvrđenih našim istraživanjem zajedno s njihovim odgovarajućim službenim imenima. Općenito se može primijetiti da je potvrđeno više muških zamjenskih imena (N = 9) nego ženskih (N = 3), no to ne mora značiti da se muškim osobama češće nadijevaju zamjenska imena nego ženskim, nego moramo uzeti u obzir činjenicu da je u našem korpusu osobnih nadimaka potvrđeno manje ženskih osobnih nadimaka nego muških. U budućim bi se istraživanjima valjalo zasebno posvetiti fenomenu zamjenskih imena i istražiti razloge njihova nadijevanja.

Tablica 3 Zamjenska i službena imena potvrđena istraživanjem
Table 3 Alternative and official first names as confirmed by research

Zamjensko ime	Službeno ime
<i>Blaško</i>	<i>Jandro</i>
<i>Đoko</i>	<i>Đuro</i>
<i>Fanika</i>	<i>Ivka</i>
<i>Lož</i>	<i>Franjo</i>
<i>Jalža</i>	<i>Kata</i>
<i>Jula</i>	<i>Milka</i>
<i>Jura</i>	<i>Marijan</i>
<i>Ljuban</i>	<i>Stjepan</i>
<i>Markan</i>	<i>Stjepan</i>
<i>Marcel</i>	<i>Franjo</i>
<i>Mikola</i>	<i>Tomo</i>
<i>Željko</i>	<i>Tomo</i>

⁵⁷ Osobni nadimak *Pajdo* javlja se dva puta u našem korpusu.

⁵⁸ Čilaš Šimpraga, *Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine*, str. 25.

⁵⁹ Ovdje treba razlikovati one osobne nadimke koji su nastali prema osobnom imenu koje se ne koristi u lokalnoj zajednici i za nju nije uobičajeno, npr. *José* ili *Alba*, pa se njih ne može smatrati zamjenskim imenima.

10. Tvorbeno-motivacijska analiza osobnih nadimaka potkalničkoga Prigorja

Cilj ovog rada jest prikupljeni korpus muških i ženskih osobnih nadimaka potkalničkoga Prigorja podvrgnuti iscrpnoj tvorbeno-motivacijskoj analizi te pomoću nje steći uvid u izvanjezičnu stvarnost na temelju koje su oni i nastali. Svaki osobni nadimak ima onimsko ishodište, tj. osnovu (O), koju čini jedan od obično 15-ak u našem istraživanju uvelike potvrđenih motiva, a to su: biljka (O_b), etnik, etnonim ili toponim (O_e), hrana (O_h), osobno ime (O_i), karakteristika nositelja (O_k), osobni nadimak (O_n), prezime (O_p), poštapalica (O_{po}), predmet (O_{pr}), titula (O_t), obiteljska ili društvena uloga nositelja (O_u), zanimanje (O_z), životinja (O_ž) te nepoznat motiv (O_x). Potrebno je naglasiti kako smo osobne nadimke podijelili prema odgovarajućim motivima s obzirom na informacije koje smo dobili od ispitanika, pri čemu postoji mogućnost da su oni krivo interpretirali pojedine nadimke i okolnosti njihova nastanka. Drugim riječima, kod nekih nadimaka moguća je pojava pučke etimologije i krivo protumačenih motiva.

Na svaki od potvrđenih motiva dolazi odgovarajući sufiks na temelju kojeg se s obzirom na strukturu, odnosno tvorbu, osobni nadimci mogu podijeliti na *jednostavne*, *složene* i *sastavljene* nadimke.⁶⁰ U ovome se radu s obzirom na tvorbu i motivaciju prvo dotičemo zasebne analize muških osobnih nadimaka, a potom ženskih.

10.1. Muški osobni nadimci

Muški osobni nadimci potvrđeni su u našem istraživanju 245 puta, što čini 85,07 % sveukupnog nadimačkoga korpusa. Od tih 245 muških osobnih nadimaka, među jednostavnim se muškim osobnim nadimcima nalazi najveći broj muških osobnih nadimaka ili točnije 236, što čini 96,33 % korpusa muških nadimaka. Ti su jednostavni nadimci potvrđeni u sljedećih 14 različitim motivacijskih skupina.

10.1.1. Jednostavni muški osobni nadimci

- a) O_i ili osobni nadimci motivirani osobnim imenom (N = 28).

U ovu skupinu spadaju nadimci nastali prema osobnim imenima koja za zajednicu nisu uobičajena pa se i ne koriste, kao što su: *Đimi*,⁶¹ *Isus*, *Johan*,⁶² *Lilek*,⁶³ *Linda*⁶⁴ i *Suljo*, a njoj se mogu pribrojiti i već spomenuta zamjenska imena koja se u zajednici mogu koristiti, no nisu prava imena svojih nositelja: *Blaško*,⁶⁵ *Đoko*,⁶⁶ *Jura*,⁶⁷ *Lojz*,⁶⁸ *Ljuban*,⁶⁹ *Marcel*,⁷⁰ *Markan*,⁷¹ *Mikola*⁷² i *Željko*⁷³. U istu skupinu pripadaju i nadimci koji su nastali od osobnog imena, ali kod kojih je, zbog nedovoljno podataka, nemoguće utvrditi jesu li nastali od stvarnog imena nositelja ili pak njihove izvedenice:⁷⁴ *Boban*, *Jačina*,⁷⁵ *Lovriš*,⁷⁶ *Luco*,⁷⁷ *Luks*,⁷⁸ *Mandalek*,⁷⁹ *Milec*, *Vicko*, *Vilika* i *Žiga*. Zabilježena su i tri nadimka nastala prema stvarnom imenu nositelja, ali drukčije fonemske postavke: *Kekan*,⁸⁰ *Pepić*⁸¹ i *Voso*.⁸²

- b) O_p ili osobni nadimci motivirani prezimenom (N = 16).

U ovoj se skupini nalaze nadimci nastali prema nositeljevu prezimenu, ali s različitom fonemskom postavom, tj. drugačijom osnovom, kao što su nadimci

⁶¹ Ime mu je Drago, a nadimak mu je *Đimi* još iz školskih dana.

⁶² Ime mu je Stjepan.

⁶³ *Lilek* je dobio svoj nadimak prema imenu svoje supruge Ljiljane.

⁶⁴ Ime mu je Rudolf.

⁶⁵ Ime mu je Jandro.

⁶⁶ Ime mu je Đuro.

⁶⁷ Ime mu je Marijan.

⁶⁸ Zvao se Franjo, ali su ga zvali *Lojz* po njegovu pretku. Njegov nadimak postao je obiteljski.

⁶⁹ Ime mu je Stjepan.

⁷⁰ Ime mu je bilo Franjo, a budući da je po zanimanju bio staklar, nazvali su ga, kako nam je kazao ispitanik, *Marcel* prema osobi koja je također bila poznata po tom zanimanju.

⁷¹ *Markan* je dobio svoj nadimak zato što se u maškarama obukao u medvjeda po imenu Marko. Pravo mu je ime Stjepan.

⁷² Ime mu je Tomo.

⁷³ Ime mu je Tomo.

⁷⁴ Za ove bi nam nadimke ispitanici rekli kako ne znaju motivaciju njihova nastanka, ali da su sigurni kako to nisu nadimci nastali prema stvarnom imenu nositelja.

⁷⁵ *Jačina* je vjerojatno dobio nadimak prema augmentativu imena Jakov.

⁷⁶ *Lovriš* je vjerojatno dobio nadimak prema imenu Lovro.

⁷⁷ *Luco* je možda hipokoristik imena Luka.

⁷⁸ *Luks* je možda hipokoristik imena Luka.

⁷⁹ *Mandalek* je možda muška varijanta imena Magdalena odnosno Magdalena.

⁸⁰ *Kekan* je dobio taj nadimak još kao dijete. Moguće od njegova imena Stjepan.

⁸¹ Vjerojatno prema njegovu imenu Stjepan.

⁸² Ime mu je Josip, a nadimak *Voso* vjerojatno je nastao kao iskrivljenica nadimka *Joso*.

⁶⁰ Usp. Šimunović, Nadimci u Hrvata, str. 424–425. Takvom se raščlambom koristi i Čilaš Šimpraga, a Rogošić nadimke prema tvorbenim osobitostima dijeli na temeljne, izvedene i skraćene. Usp. Čilaš Šimpraga, Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine, str. 30. Rogošić, O aspektima antroponimijske analize osobnih nadimaka na primjeru nadimačkog korpusa staroga Splita, str. 107. Moramo primijetiti kako podjela osobnih nadimaka na *jednostavne*, *složene* i *sastavljene* nije najbolja podjela s obzirom na tvorbu jer dvorječni nadimci ne pripadaju tvorbi nego sintagmatici.

Čat,⁸³ Kes,⁸⁴ Kljukič,⁸⁵ Petko,⁸⁶ Šeki⁸⁷ i Šime.⁸⁸ Također se javljaju nadimci nastali prema prezimenu koje nije nositeljstvo pa bismo ga mogli nazvati i zamjenskim prezimenom: Barulek, Celebrini,⁸⁹ Cupinger,⁹⁰ Kocman,⁹¹ Krnjak, Lojan,⁹² Skender,⁹³ Susman,⁹⁴ Švarc⁹⁵ i Žmegač.

c) O_n ili osobni nadimci motivirani tuđim osobnim nadimkom (N = 1).

U ovoj se skupini nalazi samo jedan nadimak nastao prema osobnom nadimku, a to je Šurda.⁹⁶ Specifično je za njega to što on nije nastao prema nositeljevu imenu, prezimenu ili nekoj drugoj motivaciji, nego prema tuđem nadimku, pa ga se može smatrati posuđenim ili zamjenskim nadimkom.

d) O_z ili osobni nadimci motivirani zanimanjem (N = 16).

Osobni nadimci motivirani zanimanjem u našem su korpusu samo jednim dijelom motivirani stvarnim zanimanjima nositelja: Čato,⁹⁷ Farmer,⁹⁸ Gljivar,⁹⁹ Jajčar,¹⁰⁰

Smolko¹⁰¹ i Žic¹⁰². Čest je slučaj da se takvi nadimci nadijevaju iz šale ili prema obiteljskom zanimanju, čime oni bivaju naslijedni, što potvrđuju sljedeći nadimci: Doktor, Frizer, Ključan, Mesar, Pek,¹⁰³ Pek,¹⁰⁴ Pop,¹⁰⁵ Sekretar, Štancer i Zvonarčić.¹⁰⁶

e) O_i ili osobni nadimci motivirani titulama (N = 4).

Premda bi se nadimci iz ove skupine mogli uvrstiti u nadimke motivirane zanimanjem, mi smo ih izdvojili kako bismo osvijetlili titule koje se daju drugima u vidu nadimaka: Dop,¹⁰⁷ Papa,¹⁰⁸ Sultan i Viciban.

f) O_f ili osobni nadimci motivirani fizičkim svojstvima nositelja (N = 26).

Karakteristike nositelja jedan su od najvažnijih faktora motivacije osobnih nadimaka. U našem korpusu muških nadimaka vrlo su zastupljeni nadimci motivirani fizičkim svojstvima odnosno izgledom (N = 26): Arafat,¹⁰⁹ Bob(ec),¹¹⁰ Brada, Brada, Brko,¹¹¹ Crni,¹¹² Čup,¹¹³ Dugi,¹¹⁴ Jeger,¹¹⁵ Kiflin,¹¹⁶ Kiki,¹¹⁷ Kljukan,¹¹⁸

⁸³ Čat je dobio svoj nadimak prema iskrivljenici svog prezimena.

⁸⁴ Kes je dobio svoj nadimak prema iskrivljenici svog prezimena.

⁸⁵ Nadimak Kljukič možda je nastao kao iskrivljenica njegova prezimena.

⁸⁶ Petko je dobio svoj nadimak prema iskrivljenici svoga prezimena.

⁸⁷ Nadimak Šeki možda je nastao kao iskrivljenica nositeljeva prezimena.

⁸⁸ Nadimak Šime nastao je kao iskrivljenica nositeljeva prezimena.

⁸⁹ Celebrini je nadimak koji vjerojatno vuče podrijetlo iz tal. prezimena Zelebrini.

⁹⁰ Cupinger je nadimak koji vjerojatno vuče podrijetlo iz njem. prezimena Zuppingler.

⁹¹ Kocman je nadimak koji vjerojatno vuče podrijetlo iz njem. prezimena Kotzmann.

⁹² Lojan je dobio svoj osobni nadimak prema prezimenu odvjetnika kojemu je odlazio dizati tužbe protiv svojih suseljana.

⁹³ Skender je svoj osobni nadimak naslijedio od oca iako to nije bilo ni njegovo prezime.

⁹⁴ Susman je nadimak koji vjerojatno vuče podrijetlo iz njem. prezimena Susmann/Süssmann.

⁹⁵ Švarc je nadimak koji vjerojatno vuče podrijetlo iz njem. prezimena Schwarz.

⁹⁶ Po Ljubiši Samardžiću, odnosno liku Šurda kojeg je glumio u srpskoj televizijskoj seriji iz 1980. pod nazivom Vruć vetar.

⁹⁷ Čato je bio aktivan u mjesnom odboru, dok je njegov otac radio na Općini, a budući da su obojica radili s dokumentima, prozvali su ga Čato (< tur. *kâtib*).

⁹⁸ Farmer je dobio svoj osobni nadimak ne zbog toga što je imao farmu, već što je bio boljeg financijskog stanja.

⁹⁹ Gljivar je dobio svoj nadimak zato što se bavio prodajom gljiva.

¹⁰⁰ Jajčar je dobio svoj nadimak prema tome što se bavio preprodajom jaja dok je još stanovao u Gornjoj Rijeci.

¹⁰¹ Smolko je dobio svoj nadimak možda prema tome što je bio postolar i koristio se smolom.

¹⁰² Žic je dobio svoj nadimak zbog toga što je po zanimanju bio električar pa se bavio žicama.

¹⁰³ Pek je naslijedio nadimak od svog oca.

¹⁰⁴ Pek je dobio svoj nadimak od oca koji mu je zbog bijele kape koju je nosio rekao da je *kak pek*, odnosno kao pekar.

¹⁰⁵ Pop je dobio svoj nadimak jer je krenuo studirati bogosloviju, ali je nije završio.

¹⁰⁶ Zvonarčić je dobio svoj nadimak zbog toga što su njegov otac i djed obavljali službu zvonara u crkvi, a on to nije htio raditi.

¹⁰⁷ Prema ispitanicima, *dop* ima značenje bogate osobe, poput grofa.

¹⁰⁸ Papa je naslijedio nadimak od svog oca.

¹⁰⁹ Arafat je dobio svoj nadimak zbog svoje brade koja je podsjećala na palestinskog političara Arafata.

¹¹⁰ Bobec je možda dobio svoj nadimak zbog toga što je bio mali kao bob.

¹¹¹ Brko je dobio svoj nadimak zbog svojih brkova.

¹¹² Crni je dobio svoj nadimak zbog tamnije kose i puti. Budući da je njegov nadimak često ime koje se nadijeva psima, ispitanica je podijelila s nama jednu anegdotu kada je Crni jednom došao kod nje, a njezin je pas po imenu Crni počeo na njega lajati. Ispitanica je htjela smiriti psa, rekavši mu 'Ne, Crni!', no njezin je gost shvatio da se radi o njemu pa je na to rekao ispitanici: 'Ne budem mu ja ništa napravili. Ništa se ne boj!'

¹¹³ Čup je dobio svoj nadimak zbog izgleda svoje glave koja je podsjećala na čup.

¹¹⁴ Dugi je dobio svoj nadimak zbog svoje visine.

¹¹⁵ Jeger je dobio svoj nadimak u školi zbog debljine. Naime, jednom su ga u školi zadirkivali zbog debljine pa je on na to rekao: 'Ostavite me na miru! Nisam ja ko jeger!'

¹¹⁶ Kiflin je dobio svoj osobni nadimak zbog toga što je za svoju dob uvijek bio malen, a isticao se i svojom zločestoćom.

¹¹⁷ Kiki je dobio svoj nadimak zbog toga što je uvijek bio najmanji u svome društvu.

¹¹⁸ Kljukan je vjerojatno dobio svoj nadimak zbog svog nosa.

Krljavec,¹¹⁹ *Kurčec*,¹²⁰ *Mrdek*,¹²¹ *Mudonja*, *Pajtak*,¹²² *Pinokio*,¹²³ *Pucke*,¹²⁴ *Štrc*,¹²⁵ *Štrumf*,¹²⁶ *Tramvaj*,¹²⁷ *Turač*,¹²⁸ i *Žuti*.¹²⁹ U ovoj se skupini nalaze i dva nadimka, *Bradač* i *Črni*, koja su nadjenuta iako njihovi nositelji nisu nosili bradu ili bili crne kose ili puti. Ta su dva nadimka primjeri antonimije i ironije u nadijevanju nadimaka.

g) O_k ili osobni nadimci motivirani karakternim svojstvima i karakterističnim radnjama nositelja (N = 29).

Još frekventniji od nadimaka motiviranih fizičkim svojstvima nositelja su nadimci motivirani karakternim svojstvima (N = 22): *Bačo*,¹³⁰ *Bačo*,¹³¹ *Bogek*, *Cicak*,¹³² *Čendrkalo*,¹³³ *Čutura*,¹³⁴ *Divljak*,¹³⁵ *Hitler*,¹³⁶ *Korundi-*

ja,¹³⁷ *Luđak*,¹³⁸ *Otrov*,¹³⁹ *Mudrek*,¹⁴⁰ *Pajdo*,¹⁴¹ *Perotan*,¹⁴² *Pljukser*,¹⁴³ *Šerif*,¹⁴⁴ *Tajson*,¹⁴⁵ *Veter*,¹⁴⁶ *Vrag*, *Vražič*,¹⁴⁷ i *Žarki*,¹⁴⁸ a njih pak slijede nadimci motivirani karakterističnim radnjama (N = 7): *Briške*,¹⁴⁹ *Dindrlič*,¹⁵⁰ *Kučan*,¹⁵¹ *Majzlin*,¹⁵² *Pecko*,¹⁵³ *Rajnglač*,¹⁵⁴ i *Tornist*.¹⁵⁵ Ovi nam nadimci zorno pokazuju kako je dovoljno najmanje isticanje pojedinca u zajednici da bi mu se nadjenulo nadimak.

h) O_u ili osobni nadimci motivirani obiteljskom ili društvenom ulogom nositelja (N = 8).

U ovoj je skupini potvrđeno samo nekoliko osobnih nadimaka, no oni sami po sebi mnogo govore o poimanju obiteljskih i društvenih uloga. Nadimci motivirani obiteljskom ulogom (N = 2) bili bi *Braco*¹⁵⁶ i *Gazda* te oni ističu važnost nositelja kao člana obitelji, dok nadimci motivirani društvenom ulogom (N = 6), kao što

¹¹⁹ *Krljavec* je dobio svoj nadimak jer je bio malog rasta.
¹²⁰ *Kurčec* je bio poznat po sklonosti spolnim odnosima s različitim partnericama usprkos, kako se govorilo, manjem spolovilu.
¹²¹ *Mrdek* je vjerojatno dobio svoj nadimak zbog toga što je bio niskog rasta.
¹²² *Pajtak* je dobio svoj nadimak zbog toga što je bio ljevoruk i sve radio lijevom rukom.
¹²³ *Pinokio* je dobio svoj nadimak zbog dugog nosa.
¹²⁴ *Pucke* je dobio svoj nadimak prema poznatom liku iz udžbenika, *Pucku*, koji kao ni on nije mnogo držao do izgleda pa je često bio neuredan.
¹²⁵ *Štrc* je vjerojatno dobio svoj nadimak zbog toga što je uvijek nosio kratku kosu koja mu je stršila, *štrčala*, na jednu stranu.
¹²⁶ *Štrumf* je dobio svoj nadimak zbog toga što je bio zdepast i niskog rasta.
¹²⁷ *Tramvaj* je dobio svoj nadimak zbog toga što je imao duge noge i dug korak.
¹²⁸ Ispitanica nije znala zašto je *Turač* dobio svoj nadimak, no vjerojatno je u nekoj vezi s leksemom *tur* u značenju 'stražnji dio hlača; stražnjica'.
¹²⁹ *Žuti* je dobio svoj nadimak zato što je bio žut u licu.
¹³⁰ Ispitanici pretpostavljaju da je *Bačo* dobio svoj nadimak zato što se pravio važan, tj. što je bio pravi *baja*.
¹³¹ Ispitanice ne znaju zašto je *Bačo* dobio svoj nadimak, ali znaju da je bio izrazito visok i jak.
¹³² *Cicak* je možda motiviran nekom sklonosti nositelja prema *cici* odnosno sisi.
¹³³ *Čendrkalo* je dobio svoj nadimak zbog toga što je bio glavni zavodnik u selu, ali i šire, pa je posvuda hodao i zavodio: 'Zato kaje čendrkalo navek okolo.'
¹³⁴ *Čutura* je dobio svoj nadimak zbog velike sklonosti piću.
¹³⁵ *Divljak* je dobio svoj nadimak zbog toga što je volio piti i potući se. Zanimljivo, brata su mu zbog sličnih sklonosti nazivali *Luđak*.
¹³⁶ *Hitler* je naslijedio svoj nadimak od oca, koji je bio grub i rabijatan, no moguće je da je očev nadimak nastao i zbog njihova prezimena koje ima poveznicu s Nijemcima.

¹³⁷ *Korundija* je možda dobio svoj nadimak prema glagolu *korundati* u značenju 'pravdati se'.
¹³⁸ Vidi *Divljak*.
¹³⁹ Prema ispitanicima, nejasno je zašto je *Otrovu* nadjenut baš taj nadimak, no sigurno je da nije omiljena osoba u selu.
¹⁴⁰ *Mudrek* je dobio svoj nadimak zbog raznovrsnih mudrolija kojima je bio sklon.
¹⁴¹ *Pajdo* je dobio svoj nadimak zbog toga što je bio društven i često govorio: 'Gde su moji pajdi?'
¹⁴² *Perotan* je dobio svoj nadimak zbog toga što je bio toliko brz da je letio.
¹⁴³ *Pljukser* je naslijedio nadimak od svog oca. Prema ispitaniku, sama riječ *pljukser* označava nekulturnu osobu.
¹⁴⁴ *Šerif* je dobio svoj nadimak zbog toga što je bio rabijatan.
¹⁴⁵ *Tajson* je dobio svoj nadimak u starijoj dobi i nakon jednog verbalnog obračuna sa sumještanom kojem je zaprijetio da će mu odgristi uho.
¹⁴⁶ *Veter* je dobio svoj nadimak zbog svoje brzine hodanja i govorjenja.
¹⁴⁷ *Vražič* je svoj nadimak naslijedio od oca.
¹⁴⁸ *Žarki* je dobio svoj nadimak zbog svoje zločestoće.
¹⁴⁹ *Briške* je dobio svoj nadimak zbog toga što je volio kartati briškulu.
¹⁵⁰ Nepoznato je po čemu je *Dindrlič* dobio svoj nadimak, no jasno je da je u nekoj svezi s dirndlom odnosno dinderlicom (< bav.-austr. *Dirndl*).
¹⁵¹ *Kučan* je možda dobio svoj nadimak zbog *kućenja* odnosno stvaranja domaćinstva.
¹⁵² *Majzlin* je dobio svoj nadimak prema tome što je znao reći da si neće ništa kuhati, nego da će si pripremiti nešto hrane i sve to na brzinu *zmajzoviti* odnosno ispeći.
¹⁵³ *Pečar* je dobio svoj nadimak zato što je bio dobar majstor, ali spor, pa je sve *pečkavo*, sporo, radio.
¹⁵⁴ Nije poznat razlog nadijevanja nadimka *Rajnglač*, no sigurno je da je on nadjenut prema bav.-austr. *Reindel* 'rajnglica, plitka posuda'.
¹⁵⁵ Ispitanici nam nisu znali reći zašto je *Tornist* dobio navedeni nadimak. Sam nadimak dolazi od njem. riječi *Tornister* u značenju 'vojnička naprtnjača'.
¹⁵⁶ Prema ispitanicima, *Braco* je svoj nadimak dobio od svoje majke, a imao je i sestru.

su *Dedek*, *Elfer*,¹⁵⁷ *Fotanjek*,¹⁵⁸ *Kapo*,¹⁵⁹ *Partizan*¹⁶⁰ i *Pilat*,¹⁶¹ ističu specifičnost pojedinog člana društva kojom se on razlikuje od drugih članova.

i) O_ž ili osobni nadimci motivirani životinjom (N = 16).

Osobni nadimci motivirani životinjama mogli bi se vrlo lako pribrojiti nadimcima motiviranim karakteristikama nositelja budući da u sebi zapravo nose tjelesna ili karakterna svojstva životinja koja se pripisuju nositeljima: *Bicko*, *Bonzič*,¹⁶² *Dores*,¹⁶³ *Foks*,¹⁶⁴ *Jarac*, *Krt*,¹⁶⁵ *Kukuvača*,¹⁶⁶ *Kurtek*,¹⁶⁷ *Medved*,¹⁶⁸ *Pevec*, *Picek*, *Pinč*,¹⁶⁹ *Piskor*, *Šljuka*, *Toro*¹⁷⁰ i *Zajec*.¹⁷¹

j) O_b ili osobni nadimci motivirani biljkom (N = 1).

U korpusu muških osobnih nadimaka potvrđen je samo jedan nadimak motiviran biljkom čiji je razlog nastanka nejasan: *Jaglac*.

k) O_h ili osobni nadimci motivirani jelom i hranom (N = 2).

U ovoj su skupini potvrđena samo dva nadimka motivirana hranom: *Čuza*¹⁷² i *Jeger*.¹⁷³

l) O_{pr} ili osobni nadimci motivirani predmetom (N = 2).

Osobni nadimci motivirani raznovrsnim predmetima nadijevaju se zbog povezanosti nositelja s tim predmetima iako ispitanici u našem istraživanju nisu znali razlog njihove povezanosti, kao što je to slučaj s potvrđenim nadimcima *Spis* i *Tambura*.

m) O_e ili osobni nadimci motivirani etnikom, etnonimom ili toponimom (N = 12).

U ovoj se skupini mogu naći nadimci koji uistinu jesu nadjenuti prema mjestu stvarnog podrijetla ili stanovanja nositelja, kao što su *Jelenčan*,¹⁷⁴ *Kalabrez*,¹⁷⁵ *Ličan*,¹⁷⁶ *Spasitelj*,¹⁷⁷ *Švabo*,¹⁷⁸ *Vrtni*¹⁷⁹ i *Židov*,¹⁸⁰ ali i nadimci koji iz nekog razloga nisu nadjenuti prema mjestu stvarnog podrijetla ili stanovanja nositelja: *Abesinac*, *Japan*, *Rumunj*, *Šumadinac* i *Talijan*.

n) O_{po} ili osobni nadimci motivirani poštapalicom (N = 16).

Poštapalica je često razlog nastanka osobnog nadimka, pogotovo ako je po čemu specifična, kao što to potvrđuju sljedeći primjeri: *Amerikanec*,¹⁸¹ *Ampak*,¹⁸²

¹⁵⁷ Ispitanicima nije poznato zašto je *Elfer* dobio svoj nadimak, ali znaju da je on u više navrata bio u Njemačkoj pa su ga nazvali povezano s tim. Osobe koje su radile u inozemstvu društvo bi obično drukčije gledalo, a shodno tome i nazivalo.

¹⁵⁸ *Fotanjek* je dobio svoj nadimak zato što je bio izvanbračno dijete odnosno *foť* (< mađ. *fattyú*).

¹⁵⁹ *Kapo* je možda dobio svoj nadimak zato što je bio majstor obrtnik i glavni u svome poslu (< tal. *capo*).

¹⁶⁰ *Partizan* je dobio svoj nadimak zbog toga što je imao svatove na kojima je vijorila jugoslavenska zastava. Premda nije bio u partizanima, on se tim nadimkom ponosio.

¹⁶¹ *Pilat* je svoj osobni nadimak dobio prema ulozi *Pilata* koju je igrao na Veliki petak kada se pjevala *Muka Isusova*.

¹⁶² *Bonzič* je dobio svoj nadimak prema čestom nazivu za psa jer je 'bio sav vražji'.

¹⁶³ *Dores* je dobio svoj nadimak prema tome što mu je ime bilo *Darko*, a nadimak mu je bio i *Toro* prema liku iz crtića *Pončo i Toro*.

¹⁶⁴ Nije poznat razlog nadijevanja nadimka *Foks* (engl. *fox* 'lisi-ca'), no ispitanicima je poznato njegovo značenje.

¹⁶⁵ *Krt* je dobio svoj nadimak zbog toga što podsjeća na krticu: 'mali je, niski i sikam nos gura!'

¹⁶⁶ Nije poznat razlog nadijevanja nadimka *Kukuvača*, no poznato je njegovo značenje 'ptica kukavica'.

¹⁶⁷ *Kurtek* je dobio svoj nadimak prema svome psu kojeg je zbog sitnoga rasta i kratkoga, *kurtastog*, repa nazvao *Kurtek*. I pas i vlasnik nosili su nadimak *Kurtek* i obojica su bili sitnoga rasta. Prema njemu nastao je i obiteljski nadimak *Kurtašovi*.

¹⁶⁸ *Medved* je dobio svoj nadimak zbog toga što se držao naduto, a što je pak podsjećalo na medvjeda.

¹⁶⁹ *Pinč* je općenito je bio niska rasta pa je vjerojatno dobio svoj nadimak prema istoimenoj rasi malih pasa kratke dlake, dugih ušiju i repa.

¹⁷⁰ Vidi *Dores*.

¹⁷¹ *Zajec* je dobio svoj nadimak prema tome što je znao krasti *detelju*, tj. djetelinu.

¹⁷² *Čuza* je dobio svoj nadimak prema takozvanom *čuza* paprikašu iz crtića o *Zekoslavu Mrkvi*.

¹⁷³ *Jeger* je svoj nadimak naslijedio od oca kojemu su isto tako govorili.

¹⁷⁴ *Jelenčan* je dobio svoj nadimak zbog toga što se doselio i priozhenio iz Sv. Helene ili lokalno *Jelene*. Njegov je osobni nadimak kasnije postao obiteljski.

¹⁷⁵ *Kalabrez* je dobio svoj nadimak zbog toga što je živio u ulici koju su Gornjograđani međusobno zvali *Kalabrija*.

¹⁷⁶ *Ličan* je dobio svoj nadimak zbog toga što mu je majka podrijetlom bila Ličanka. Njegov se osobni nadimak kasnije proširio na cijelu obitelj i postao obiteljski.

¹⁷⁷ *Spasitelj* je živio u zaselku *Stupe*, ali kad su ga pitali gdje živi, on je odgovarao da živi kod *Spasitelja*, odnosno kod raspela u zaselku.

¹⁷⁸ *Švabo* je dobio svoj nadimak zbog toga što je služio u njemačkoj vojsci, a i dobro se služio njemačkim jezikom.

¹⁷⁹ *Vrtni* je dobio svoj nadimak zbog toga što se naselio na prostoru na kojem su bili vrtovi. Taj se osobni nadimak kasnije proširio na cijelu obitelj i postao obiteljski.

¹⁸⁰ *Židov* je dobio svoj nadimak zbog toga što živi u staroj židovskoj kući.

¹⁸¹ *Amerikanec* je nadimak koji nose dva brata, a koji je nastao prema njihovoj baki koja je često klela Ameriku. Od tog je osobnog nadimka nastao obiteljski nadimak *Amerikanci*.

¹⁸² *Ampak* je dobio svoj nadimak zbog toga što je često govorio *ampak* odnosno 'ali'.

Antikrist,¹⁸³ *Bog*,¹⁸⁴ *Bogara*,¹⁸⁵ *E*,¹⁸⁶ *Gene*,¹⁸⁷ *Kader*,¹⁸⁸ *Momko*,¹⁸⁹ *Oljoljo*, *Reki*,¹⁹⁰ *Šljus*,¹⁹¹ *Tavrļa*,¹⁹² *Tristreči*,¹⁹³ *Tutič*¹⁹⁴ i *Vura/Vurica*.¹⁹⁵

o) O_x ili osobni nadimci nejasne motivacije (N = 59).

Najveći broj osobnih nadimaka u našem istraživanju spada u skupinu nadimaka nejasne motivacije jer ih sami ispitanici nisu znali značenjski objasniti, nego su o njihovoj motivaciji mogli samo nagađati. Nije im bio poznat ni kontekst nadimaka, tj. okolnosti i razlog njihova nastanka. Međutim, bez obzira na njihovu semantičku neprozirnost, oni su ih svakodnevno koristili: *Benclek*, *Briksi*, *Brstek*, *Brumer*,¹⁹⁶ *Camerljin*, *Capi*, *Cego*, *Ciciban*, *Cico*, *Cofran*,¹⁹⁷ *Coki*, *Cuki*, *Curdan*, *Čemprljon*, *Čepeck*, *Čoraček*,¹⁹⁸ *Daf*, *Dapčo*, *Dašuljec*, *Dudi*, *Duki*, *Đole*, *Đošo*, *Đuntek*, *Đurajtek*, *Fijo*, *Fikulič*, *Gagač*, *Gangi*, *Giga*, *Grošo*, *Hobek*, *Išijus*,¹⁹⁹ *Kepo*,

Kurdes, *Kuten*, *Lajči*, *Liban*,²⁰⁰ *Menjč*, *Mini*, *Mutič*, *Muzgi*,²⁰¹ *Palči*, *Papsič*, *Pavat*, *Pipe*, *Ponek*, *Prčko*,²⁰² *Prčko*,²⁰³ *Šerbo*, *Šmrak*, *Šokač*, *Štucke*, *Šturko*,²⁰⁴ *Tobiš*, *Tulič*,²⁰⁵ *Tupšo*,²⁰⁶ *Ziko* i *Žižo*.

Kako se vidi iz navedenog, većina osobnih nadimaka nejasne motivacije ima strukturu hipokoristika.²⁰⁷ Može se primijetiti da se tu najčešće radi o dvosložnim osobnim nadimcima koji nerijetko završavaju na samoglasnike *-e*, *-i* i *-o* pa samim time podsjećaju na osobni nadimak.

10.1.2. Složeni muški osobni nadimci

Složeni muški osobni nadimci potvrđeni su u našem istraživanju u mnogo manjoj mjeri, samo sedam puta, pa tako sveukupno čine 2,86 % korpusa muških nadimaka. Potvrđeni su u sljedeće tri motivacijske skupine.

- O_{po} ili osobni nadimci motivirani poštapalicom (N = 3): *Mojnarod*,²⁰⁸ *Turemore*²⁰⁹ i *Umriga*.²¹⁰
- O_f ili osobni nadimci motivirani fizičkim svojstvom nositelja (N = 2): *Dzlojza*²¹¹ i *Šemalji*.²¹²
- O_x ili osobni nadimci nejasne motivacije (N = 2): *Djeban*²¹³ i *Samoljek*.

¹⁸³ *Antikrist* je dobio svoj nadimak zbog toga što je uvijek kleo 'Antikrista Boga'.

¹⁸⁴ *Bog* je od malena govorio *Bogo* ili *Bobo* za Boga pa su ga zato prozvali *Bog*. Ispitanica se sjeća kako je Bog kumovao kod obitelji s obiteljskom nadimkom *Vragi* pa su ljudi znali reći: 'Vrag je Boga nosil na krst, a sad Bog Vragu dete nosi na krst!'

¹⁸⁵ *Bogara* je dobio svoj nadimak zato što je često kleo Boga. Po njemu su cijelu obitelj prozvali *Bogarovi*.

¹⁸⁶ *E* je dobio svoj nadimak prema svojoj poštapalici 'e' koju je barem tri put znao iskoristiti u jednoj rečenici.

¹⁸⁷ *Gene* je dobio svoj nadimak zbog toga što je osobe svoje dobi oslovljavao s 'Generacija!', pa su oni njega prozvali *Gene*.

¹⁸⁸ *Kader* je dobio svoj nadimak zbog toga što je često znao reći: 'Ja sam kadar to napraviti.'

¹⁸⁹ *Momko* je dobio svoj nadimak zbog toga što je bio nižeg i manjeg rasta, a volio je govoriti kako on može sve, da je pravi 'momko' odnosno momak.

¹⁹⁰ *Reki* je naslijedio nadimak u tvrteci od svog prethodnika koji je volio psovati, tj. koji je volio drugima reći 'Ti Sunce!', 'Ti Boga!' itd.

¹⁹¹ *Šljus* je dobio svoj nadimak zbog toga što je rečenice svojih sugovornika nerijetko prekidao sa svojom uzrečicom: 'Šljus, pardon!'

¹⁹² *Tavrļa* je dobio svoj nadimak po pjesmi čiji je stih često pjevušio: 'Oj, tavrļa! Ej, tavrļa!'

¹⁹³ *Tristreči* je dobio svoj nadimak zbog toga što je često znao kleti 'tristri Sunca'.

¹⁹⁴ *Tutič* je dobio svoj nadimak zbog poštapalice 'tutu' koju je često koristio. Njegov se nadimak prenio i na njegovo potomstvo.

¹⁹⁵ *Vura*, tj. *Vurica*, je dobio svoj nadimak prema svome ocu koji je često znao psovati: 'Jebem ti vuru!'

¹⁹⁶ *Brumer* je možda u kakvoj semantičkoj svezi s njem. leksemom *Brummer* u značenjima 'bumbar; kamion; gromada; lju-deskara; brundalo, loš pjevač'.

¹⁹⁷ *Cofran* je svoj nadimak naslijedio od oca, ali je ispitanicima njegovo značenje nepoznato.

¹⁹⁸ Ispitanica ne zna zašto je *Čoraček* dobio svoj nadimak, ali zna da je u selu bio jako poznat po svojoj snazi. Sjeća se kako je sam znao vući plug umjesto konja i krava, a njegova je supruga iza njega pluzila.

¹⁹⁹ Ispitanik nije upoznat s etiologijom osobnog nadimka, ali zna da je *Išijus* kao osoba bio jako težak, prgav.

²⁰⁰ *Liban* je možda dobio svoj nadimak prema leksemu *liban* koji bi označavao 'pâs od trave kojim se steže drop u vinskome trijesku (preši)'. Usp. Skok II (1972: 292).

²⁰¹ *Muzgi* je možda u kakvoj semantičkoj svezi s leksemom *muzgati* 'gnječiti; gužvati'.

²⁰² *Prčko* je možda u kakvoj semantičkoj svezi s leksemom *prčkati* 'čepkati, kopati (po kakvim, čijim stvarima)'.
²⁰³ *Prčko* je možda u kakvoj semantičkoj svezi s leksemom *prčkati* 'čepkati, kopati (po kakvim, čijim stvarima)'.

²⁰⁴ Ispitanici nisu bili upoznati s razlogom nastanka nadimka *Šturko*, ali su znali da ga je nositelj naslijedio od oca.

²⁰⁵ *Tulič* je možda u kakvoj semantičkoj svezi s leksemom *tuliti* u značenjima 'glasati se otegnuti (o sireni, životinjama i sl.); *pogr. plakati; pogr. pjevati*'.

²⁰⁶ *Tupšo* je možda u kakvoj semantičkoj svezi s leksemom *tup* u značenju umno ograničene osobe.

²⁰⁷ Usp. Čilaš Šimpraga, *Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine*, str. 29.

²⁰⁸ *Mojnarod* je dobio svoj nadimak prema poštapalici 'Moj narod!' koju je često koristio.

²⁰⁹ *Turemore* je dobio svoj nadimak zbog toga što je često kleo Turke.

²¹⁰ *Umriga* je dobio svoj nadimak zbog toga što se često svađao sa sobom pa je, kuda god je prolazio, znao ljutito govoriti 'Umri! Umri!'.

²¹¹ Ispitanik ne zna zašto su *Dzlojzu* tako nazvali, ali zna da je imao problema s govorom.

²¹² *Šemalji* je bio niskog rasta pa je to vjerojatan razlog nastanka njegova nadimka.

²¹³ Ispitanici nisu znali razlog nastanka nadimka *Djeban*, ali su znali da ga je nositelj naslijedio od oca.

10.1.3. Sastavljeni muški osobni nadimci

Sastavljeni muški osobni nadimci potvrđeni su u našem istraživanju u najmanjoj mjeri, samo dva puta, što čini 0,82 % korpusa. Oba su nadimka potvrđena u istoj motivacijskoj skupini.

- a) O_{po} ili osobni nadimci motivirani poštapalicom (N = 2): *Besemu Jebemu*²¹⁴ i *Rant Divlje*.²¹⁵

10.2. Ženski osobni nadimci

Kako je već istaknuto, u našem su istraživanju sveukupno potvrđena 43 ženska osobna nadimka, što čini samo 14,93 % cjelokupnoga korpusa osobnih nadimaka. Od tih 43 ženskih osobnih nadimaka, u našem su korpusu potvrđeni samo jednostavni i složeni ženski osobni nadimci, dok se sastavljeni ne javljaju.

10.2.1. Jednostavni ženski osobni nadimci

Jednostavni ženski osobni nadimci javljaju se 38 puta i čine većinu korpusa ženskih osobnih nadimaka, 88,37 %, a potvrđeni su u sljedećih 11 motivacijskih skupina.

- a) O_i ili osobni nadimci motivirani osobnim imenom (N = 3).

Nadimci nastali od osobnog imena su *Fanika*,²¹⁶ *Jalža*²¹⁷ i *Jula*²¹⁸ te su sve redom zamjenska imena.

- b) O_p ili osobni nadimci motivirani prezimena (N = 3): *Šatovička*, *Šeja*²¹⁹ i *Vugljina*.

- c) O_z ili osobni nadimci motivirani zanimanjem (N = 2): *Lovica*²²⁰ i *Sladoledarka*.

Potrebno je napomenuti kako navedeni nadimci nisu nastali prema stvarnim zanimanjima nositeljica, a općenito za žene nije bilo predviđeno da se bave kakvim drugim poslom osim da služe u kućanstvu ili na gospodarstvu.

- d) O_f ili osobni nadimci motivirani fizičkim svojstvom nositeljice (N = 7).

Većina nadimaka motiviranih kakvom karakteristikom nositeljice odnose se na fizička svojstva odnosno

izgled nositeljice (N = 7): *Belka*,²²¹ *Čukljava*,²²² *Garfild*,²²³ *Huljnjava*,²²⁴ *Peročica*,²²⁵ *Seda*²²⁶ i *Sierka*.²²⁷ Čilaš Šimpraga takve osobne nadimke naziva *predvidljivima* jer obično ističu neku vidljivu tjelesnu crtu po kojoj su se pojedine žene razlikovale od drugih žena u zajednici i po kojoj nisu ispunile očekivanja zajednice.²²⁸

- e) O_k ili osobni nadimci motivirani karakternim svojstvom ili karakterističnom radnjom nositeljice (N = 5).

Razlikovanje nositeljica od drugih žena u zajednici može se primijetiti i kod nadimaka motiviranih karakternim svojstvima (N = 2), kao što su *Beča*²²⁹ i *Iskrica*,²³⁰ te karakterističnim radnjama (N = 3), kao što su *Coca*,²³¹ *Hadra*²³² i *Fika*.²³³

- f) $O_{\bar{z}}$ ili osobni nadimci motivirani životinjom (N = 4).

Karakteristike osoba izražavaju i sljedeći nadimci motivirani životinjama: *Čuča*²³⁴, *Kača*,²³⁵ *Pačkorinka*²³⁶ i *Zika*.²³⁷

²²¹ *Belka* je dobila svoj nadimak jer je bila plave kose.

²²² *Čukljava* je dobila svoj nadimak zbog toga što nije imala jednu ruku, što je bila *čukljava* 'sakata'.

²²³ *Garfild* je dobila svoj nadimak jer je bila starije dobi kad je počela nositi majicu s likom *Garfielda*, što je mjesnoj djeci bilo smiješno.

²²⁴ Prema ispitanicama, *Huljnjava* je dobila svoj nadimak zbog toga što je imala zečju usnu, tj. zato što je govorila kroz nos.

²²⁵ *Peročica* je, prema ispitanicama, dobila svoj nadimak zbog toga što je bila fizički jako slaba, kao *perot* 'krilo'.

²²⁶ *Seda* je dobila svoj nadimak zbog toga što je imala svijetlu kosu.

²²⁷ *Sierka* je dobila svoj nadimak zbog toga što je imala sijedu kosu. Budući da su skoro sve ženske osobe u obitelji imale takvu kosu, svima su dali isti nadimak pa su sve bile *Sierke*.

²²⁸ Usp. Čilaš Šimpraga, *Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine*, str. 38.

²²⁹ *Beča* je dobila svoj nadimak zbog toga što je bila ženska verzija bečara: 'bila je više ko pijanka, spala po grabama i smucala se, ko bečar.'

²³⁰ *Iskrica* je dobila svoj osobni nadimak zbog toga što je, prema ispitanicama, bila gizdava, ponosna i što je pazila što će obući.

²³¹ *Coca* je vjerojatno dobila svoj nadimak zbog svog karakterističnog hoda zbog kojeg se sve na njoj *droncalo* odnosno 'poskakivalo'.

²³² *Hadra* je dobila svoj nadimak zbog svoje sklonosti prema spolnim odnosima s muškarcima. Prema *hadrati se* u značenjima 'trljati se; trošiti se; biti spolno aktivan'.

²³³ *Fika* je dobila svoj nadimak zbog toga što je pušila duhan i govorila da *fika* umjesto da čika.

²³⁴ *Čuča* je dobila svoj nadimak vjerojatno zbog toga što je bila manjeg rasta, što je druge podsjećalo na *čuču*, tj. 'kokoš'.

²³⁵ *Kača* je dobila svoj nadimak u značenju 'zmija' zato što je bila luda.

²³⁶ Prema ispitanicama, nositeljčin svekar imao je mnogo djece kao *pačkora* odnosno 'štakora', pa kad se ona udala u kuću, njoj su dali nadimak *Pačkorinka*.

²³⁷ Prema ispitanicama, *Zika* je dobila svoj nadimak prema pogrdnom nazivu za prasicu zbog svog za jednu ženu neprikladnog ponašanja.

²¹⁴ *Besemu Jebemu* je dobio svoj nadimak jer je tako često psovao.

²¹⁵ *Rant Divlje* je dobio svoj nadimak prema tome što je često kleo 'rane divlje'.

²¹⁶ Motivacija nadimka *Fanika* je nejasna, prvenstveno zbog toga što joj je ime bilo *Ivka*.

²¹⁷ *Jalža* je dobila svoj nadimak prema imenu svoje bake koja je voljela ogovarati druge. Ime joj je bilo *Kata*.

²¹⁸ Zvali su je *Baba Jula* prema stihu 'Baba Jula, sam ti fali torba i lula.' Bila je crne puti, što je podsjećalo na ciganke. Ime joj je bilo *Milka*.

²¹⁹ *Šeja* je dobila svoj nadimak prema skraćenici prezimena njenog biološkog oca.

²²⁰ *Lovica* je dobila svoj nadimak jer je bila članica Lovačkog društva.

- g) O_b ili osobni nadimci motivirani biljkom (N = 2): *Jagodica*²³⁸ i *Smokvica*.
- h) O_h ili osobni nadimci motivirani jelom i hranom (N = 1): *Sierka*.
- i) O_e ili osobni nadimci motivirani etnikom, etnonimom ili toponimom (N = 1): *Seljanjka*.²³⁹
- j) O_{po} ili osobni nadimci motivirani poštapalicom (N = 2): *Lušča*²⁴⁰ i *Milošca*.²⁴¹
- k) O_x ili osobni nadimci nejasne motivacije (N = 8): *Bica*, *Črikica*,²⁴² *Jurica*,²⁴³ *Krza*, *Mekica*,²⁴⁴ *Peca*, *Picana* i *Pipička*.²⁴⁵

10.2.2. Složeni ženski osobni nadimci

Složeni ženski osobni nadimci čine ostatak korpusa ženskih osobnih nadimaka, 11,63 %, i potvrđeni su u dvije motivacijske skupine. Zanimljivo je da su svi složeni ženski osobni nadimci nastali izobličenjem osobnog imena.

- a) O_{po} ili osobni nadimci motivirani poštapalicom (N = 1): *Veanka*.²⁴⁶
- b) O_i ili osobni nadimci motivirani osobnim imenom (N = 4): *Ckatulja*,²⁴⁷ *Katenka*,²⁴⁸ *Škatek*²⁴⁹ i *Šezlati-ca*.

²³⁸ *Jagodica* je dobila svoj nadimak jer joj je tako tepao suprug.

²³⁹ *Seljanjka* je dobila svoj nadimak zbog toga što se doselila u Miholec iz Kapele Ravenske, tj. iz drugog sela.

²⁴⁰ *Lušča* je dobila svoj nadimak zbog toga što je umjesto glagola *privuščiti* 'priuščiti' govorila *priluščiti*.

²⁴¹ *Milošca* je dobila svoj nadimak zbog toga što je svima govorila *milo*. Također, ime joj je bilo *Milka* što je vjerojatno još dodatno utvrdilo nadimak.

²⁴² Ispitanik nije upoznat s razlogom nastanka nadimka *Črikica*, ali zna da ga je nositeljica nosila još iz školskih dana.

²⁴³ *Jurica* je možda u kakvoj semantičkoj svezi s leksemom *juriti*.

²⁴⁴ *Mekica* je možda u kakvoj semantičkoj svezi s leksemom *mekota* u značenju 'oranica'.

²⁴⁵ *Pipička* je možda u kakvoj semantičkoj svezi s leksemom *pipa* u značenjima 'starinska zemljana/ lula; slavina', a možda i s leksemom *pipica*, što je hipokoristični i dječji izraz za ženski spolni organ.

²⁴⁶ *Veanka* je svoj nadimak dobila zbog svog imena Anka i zbog toga što je doselila u Dedinu iz Zagorja pa se u svom govoru koristila riječju *ve* u značenju 'sada'.

²⁴⁷ Ime joj je *Kata*.

²⁴⁸ Ime joj je *Kata*.

²⁴⁹ Ime joj je *Kata*.

11. Prikaz tvorbene strukture i motivacije osobnih nadimaka potkalničkoga Prigorja

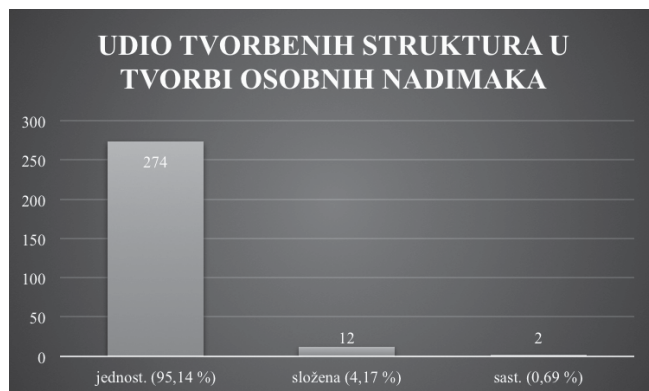
Kako se moglo primijetiti iz tvorbena-motivacijske analize, zabilježeni osobni nadimci u pravilu ne pokazuju svoje varijante, nego se javljaju u istom obliku, tj. s istom tvorbenom strukturom. Najveća razlika koja se može primijetiti između korpusa muških i ženskih osobnih nadimaka jesu nepotvrđene motivacije kod ženskih osobnih nadimaka, a koje su potvrđene kod muških osobnih nadimaka: nadimci motivirani tuđim osobnim nadimkom, nadimci motivirani obiteljskom ili društvenom ulogom nositelja i nadimci motivirani titulom. Naravno, činjenica da te motivacije nisu potvrđene u našem korpusu ženskih osobnih nadimaka nikako ne znači da takvih ženskih nadimaka uopće nema. Isto možemo zaključiti i za sastavljenu tvorbenu strukturu za koju kod ženskih osobnih nadimaka nismo našli nijedan primjer.

Što se tiče same tvorbene strukture, Tablica 4 zorno prikazuje potvrđenost pojedinih tvorbi u korpusu muških i ženskih osobnih nadimaka pojedinačno, ali i sveukupno, pri čemu je u čitavom korpusu vidljiva dominacija jednostavne tvorbene strukture s 274 potvrde, dok složena struktura im samo 12 potvrda, a sastavljena dvije. Dominacija jednostavne tvorbene strukture od 95,14% (Slika 2) zapravo potvrđuje činjenicu da nadimci većinom nastaju neplanirano, u trenutku govorenja, bilo kao rezultat pojedine situacije, bilo kao rezultat njezina prepričavanja. Drugim riječima, zajednica ne komplicira kod imenovanja svojih članova i ne troši vrijeme birajući osobne nadimke, nego poseže za tvorbenu najjednostavnijim nadimkom koji će moći prenijeti onu semantičku poruku koju je namjeravala prenijeti.

Kako smo mogli vidjeti u prethodnom poglavlju, u našem je istraživanju potvrđeno sveukupno 15 različitih skupina semantičkih poruka ili motivacija, s time da je najfrekventnija motivacija upravo ona nejasna s 69 potvrđenih primjera, što čini 23,96 % korpusa (Slika 3). Premda je tu skupinu teško značenjski objasniti, sama je analiza strukture njezinih nadimaka pokazala da se kod nje većinom radi o hipokoristicima. Ostale skupine osobnih nadimaka značajne po frekvenciji su sljedeće: skupina motivirana osobnim imenom s 35 potvrđena primjera (12,15 % korpusa), skupina motivirana fizičkim svojstvom nositelja s 35 potvrđena primjera (12,15%), skupina motivirana karakteristikom nositelja s 34 potvrđena primjera (11,80 %), skupina motivirana poštapalicom s 24 potvrđenih primjera (8,33 %), skupina motivirana životinjom s 20 potvrđenih primjera (6,94%), skupina motivirana prezimenom s 19 potvrđenih primjera (6,60 %) i skupina motivirana zanimanjem

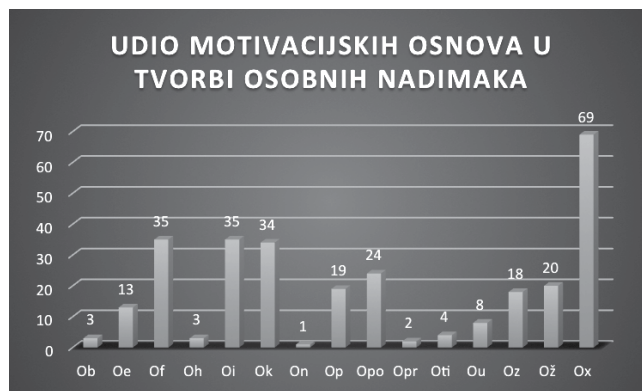
Tablica 4 Tablični prikaz tvorbene strukture osobnih nadimaka potkalničkoga Prigorja
Table 4 Tabular representation of personal nicknames' structure of the Kalnik area of Prigorje

OSNOVA	TVORBENA STRUKTURA MUŠKIH OSOBNIH NADIMAKA			TVORBENA STRUKTURA ŽENSKIH OSOBNIH NADIMAKA			UKUPNO
	jednostavna	složena	sastavljena	jednostavna	složena	sastavljena	
O _b	1	0	0	2	0	0	3
O _e	12	0	0	1	0	0	13
O _f	26	2	0	7	0	0	35
O _h	2	0	0	1	0	0	3
O _i	28	0	0	3	4	0	35
O _k	29	0	0	5	0	0	34
O _n	1	0	0	0	0	0	1
O _p	16	0	0	3	0	0	19
O _{po}	16	3	2	2	1	0	24
O _{pr}	2	0	0	0	0	0	2
O _{ti}	4	0	0	0	0	0	4
O _u	8	0	0	0	0	0	8
O _z	16	0	0	2	0	0	18
O _ž	16	0	0	4	0	0	20
O _x	59	2	0	8	0	0	69
UKUPNO	236	7	2	38	5	0	288

Sl. 2 Grafički prikaz udjela tvorbene strukture u tvorbi osobnih nadimaka

Fig. 2 Graphic representation of the share of structure types in the structure of personal nicknames

Sl. 3 Grafički prikaz udjela motivacijskih osnova u tvorbi osobnih nadimaka

Fig. 3 Graphic representation of the share of motivational bases in the structure of personal nicknames

Tablica 5 Tablični prikaz motivacije osobnih nadimaka prema mjestima istraživanja
Table 5 Tabular representation of personal nicknames' motivation according to researched sites

OSNOVA	Apa	BC	Ded	GR	Gra	Kal	Kri	MP	Mih	PK	Pov	Vin	Zai	UKUPNO
O _b	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	3
O _e	2	0	0	3	0	1	1	1	4	0	1	0	0	13
O _f	5	2	1	1	0	5	3	1	9	3	1	4	0	35
O _h	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	3
O _i	4	4	3	2	0	5	1	0	5	0	3	4	4	35
O _k	4	1	0	2	0	6	2	4	6	3	3	1	2	34

OSNOVA	Apa	BC	Ded	GR	Gra	Kal	Kri	MP	Mih	PK	Pov	Vin	Zai	UKUPNO
O _n	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
O _p	0	3	0	3	0	5	2	0	2	0	0	1	3	19
O _{po}	3	1	1	3	0	2	4	0	2	6	1	1	0	24
O _{pr}	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	2
O _{ti}	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	4
O _u	2	0	0	0	0	0	1	1	2	0	0	1	1	8
O _z	3	1	0	0	1	3	2	1	2	0	0	2	3	18
O _ž	1	0	1	0	0	5	0	2	0	5	2	1	3	20
O _x	5	2	4	1	0	13	3	2	18	7	2	6	6	69
UKUPNO	29	14	11	16	3	46	19	12	50	25	15	23	25	288

s 18 potvrđenih primjera (6,25 %). U nastavku rada pokušat ćemo naći razloge takve brojčane raspodjele pojedinih motivacijskih skupina.

Kako se po mjestima istraživanja razlikuje broj prikupljenih osobnih nadimaka, tako se između mjesta istraživanja razlikuje i omjer potvrđenosti motivacijskih osnova – vidi Tablicu 5. Međutim, pogleda li se malo pozornije, ne čudi da se u većini mjesta istraživanja kao najfrekventnije mogu potvrditi upravo gore navedene frekventne motivacijske skupine. Buduća bi se istraživanja svakako trebala dotaknuti motivacijske analize osobnih nadimaka unutar pojedinog mjesta istraživanja. Takva bi istraživanja doprinijela boljem socioantropnomskom razumijevanju istraživanog mjesta.

12. Metaforizacija i metonimizacija u osobnim nadimcima

Bolje socioantropnomsko razumijevanje istraživanog područja svakako doprinosi boljem razumijevanju konceptualizacije i kategorizacije stanovnika tog područja, ali i svijeta. Dok su se stariji kognitivnolingvistički pristupi više fokusirali na odnos jezika i svijeta, novija se kognitivnolingvistička istraživanja²⁵⁰ bave i imenima, tj. imenovanjem, stavljajući posebnu pozornost na istraživanje procesa metaforizacije i metonimizacije kao univerzalnih modela i mehanizama konceptualizacije i kategorizacije svijeta.²⁵¹

²⁵⁰ Usp. Dunja Brozović Rončević i Milena Žic Fuchs, *Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja*, *Folia onomastica Croatica* 12/13, Zagreb, 2003/2004., str. 91–104.

²⁵¹ Naravno, nije uvijek moguće povući striktno granice između metafora i metonimija, kao što to pokazuju mnogi prijelazni slučajevi. Usp. Goran Milić, *Pristup zoosemiji u okviru teorije konceptualne metafore i metonimije*, *Jezikoslovlje* 14/1, Osi-

Metaforizacija je selektivno preslikavanje dijela strukture jedne konceptualne domene na odgovarajuću strukturu u drugoj konceptualnoj domeni najčešće na temelju sličnosti. Za potrebe ovog rada, važnost procesa metaforizacije pokazat ćemo na primjeru dviju potvrđenih konceptualnih metafora: LJUDI SU BILJKE i LJUDI SU ŽIVOTINJE. Pod konceptualnu metaforu LJUDI SU BILJKE spadali bi jedini nadimci motivirani biljnim svijetom koji su potvrđeni našim istraživanjem, a to su: *Jaglac*, *Jagodica* i *Smokvica*. Niska frekventnost takvih nadimaka upućuje na slabu metaforičku svezu između ljudskih i biljnih karakteristika. Međutim, konceptualna metafora LJUDI SU ŽIVOTINJE pokazuje jaku metaforičku povezanost između ljudskih i životinjskih karakteristika, kako to pokazuju mnoge osobnonadimacke potvrde za oba spola: *Bicko*, *Bonzič*, *Čuča*, *Dores*, *Foks*, *Jarac*, *Kača*, *Krt*, *Kukuvača*, *Kurtek*, *Medved*, *Pačkorinka*, *Pevec*, *Picek*, *Pinč*, *Piskor*, *Šljuka*, *Toro*, *Zajec* i *Zika*. Visoka frekventnost takvih nadimaka svjedočanstvo je aktivnih kulturnih obrazaca u kojima se nedolična fizička i karakterna svojstva ljudi konceptualiziraju pomoću životinjskih svojstva,²⁵² ali i velika potvrda važnosti i istaknutosti navedenih životinja u istraživanom podneblju. Primjerice, u mediteranskom se podneblju mogu očekivati nadimci motivirani ribljim svijetom,²⁵³ no oni za kontinentalno podneblje nisu kulturno prominentni pa se stoga ne javljaju.²⁵⁴

jek, 2013., str. 197–213, na str. 203.

²⁵² Usp. Milić, *Pristup zoosemiji u okviru teorije konceptualne metafore i metonimije*, str. 197–213.

²⁵³ Rogošić, *O aspektima antroponimijske analize osobnih nadimaka na primjeru nadimackog korpusa staroga Splita*, str. 105–116.

²⁵⁴ Zbog čovjekove okruženosti raznolikim životinjskim svijetom često dolazi do pripisivanja životinjskih osobina ljudima što može rezultirati zoomorfizmom ne samo u antroponimiji, nego i u frazeologiji. O frazemima sa zoonimskom sastavnicom usp. Branka Barčot, *Divlja životinja kao sastavnica u*

Dok je metaforizacija preslikavanje dijela strukture jedne konceptualne domene na odgovarajuću strukturu u drugoj konceptualnoj domeni, metonimizacija je preslikavanje unutar iste konceptualne domene tako da dio strukture zamjenjuje cijelu strukturu. Sam proces metonimizacije najbolje se može pokazati na osobnim nadimcima koji su motivirani raznovrsnim predmetima, u našem istraživanju su to *Garfield*,²⁵⁵ *Spis* i *Tambura*, a koji su nadjenuti zbog povezanosti nositeljâ s tim predmetima iako ispitanici u našem istraživanju nisu uvijek znali razlog njihove povezanosti, kao što je to slučaj s potvrđenim nadimcima *Spis* i *Tambura*. Međutim, pravi razlog povezanosti predmeta i nositelja može se detektirati kod nadimaka koji upućuju na zanimanje nositelja, kako se to može vidjeti kod nadimaka *Smolko* ('smola') i *Žic* ('žica'), a koji se odnose na postolarsko i električarsko zanimanje. Proces metonimizacije možemo na temelju našeg istraživanja konstatirati i kod nadimaka motiviranih hranom, jer u sebi sadržavaju sklonost nositelja prema toj vrsti hrane, kako to pokazuju nadimci *Čuza* ('čuza paprikaš'), *Jeger* (< *jeger* 'lovačka kobasica') i *Sierka* (< *sier* 'sir'), ali i kod nadimaka motiviranih fizičkim svojstvima nositelja, jer se nerijetko jedno fizičko svojstvo ili jedan dio tijela nositelja može odnositi na njegovo cjelokupno poimanje unutar zajednice, kako je tome slučaj kod nadimaka: *Brada*, *Brko*, *Kljukan* (< *kljuka* 'žarg. dug nos'), *Kurčec*, *Mudonja*, *Pajtak* (< *pajtav* 'ljevoruk'), *Štrc* (< *štrčati* 'stršati /o kosi/') itd.

Svi nam ovdje navedeni nadimci mnogo govore o konceptualizaciji i kategorizaciji svijeta na istraživanome području, ali i o tome koliko konceptualizacija i kategorizacija svijeta utječu na ponašanje istraživane sredine, što pak za posljedicu ima stvaranje pozitivnih ili negativnih društveno-kulturnih vrijednosti te sredine ili stereotipa.

13. Stereotipizacija u osobnim nadimcima

Kolektivna percepcija istraživane sredine često rađa onime što Perinić Lewis naziva kampanilizam, socio-centrizam ili lokalizam, a što u svojoj biti predstavlja konvencionalna lokalna vjerovanja.²⁵⁶ U našem su kor-

pusu tako potvrđeni mnogi osobni nadimci motivirani zanimanjem, a koji nisu nastali zbog toga što su njihovi nositelji vršili to zanimanje, nego zbog toga što su pokazivali osobine tipične za njegove vršitelje, kako se to može iščitati iz sljedećih nadimaka: *Doktor*, *Frizer*, *Ključan*, *Mesar*, *Pek* (< *pek* 'pekar'), *Pop*, *Sekretar*, *Sladoledarka*, *Štancer* (< *štanca* 'strojna preša') i *Zvonarčić*. Zanimljivo je pritom primijetiti da se ti stereotipi većinom pripisuju muškim osobama, što i ne čudi, budući da prije i nije bilo mnogo ženskih zanimanja. Isto se može zaključiti i za nadimke motivirane titulama kao što su *Dop* (< *dop* 'grof'), *Papa*, *Sultan* i *Viciban* (< vjerojatno *viceban* 'banov zamjenik'), koji su se pripisali muškim osobama koji tu titulu nisu službeno nosili, ali su po svome ponašanju, svojim vjerojatnim društvenim pretenzijama i snobizmom, druge na nju asociirali.

Predmet stereotipizacije su i neki osobni nadimci motivirani etnicima, etnonimima ili toponimima, a koji nisu nadjenuti prema mjestu stvarnog podrijetla ili stanovanja nositelja, nego u većini slučajeva zbog fizičkih ili karakternih sličnosti s etnikom pojedinog mjesta: *Abesinec*, *Japan*, *Rumunj*, *Šumadinac* i *Talijan*. Takve bi se razlike u sredini redovito naglašavale, pa i potencirale, čime bi se zajednici davalo do znanja koje su osobine poželjne, a koje ne. Što se tiče fizičkih osobina, kada zajednica na svome članu ne bi tolerirala osobito dugu ili neurednu bradu ili brkove, nadjenula bi mu nadimak *Arafat*, *Brada* ili *Brko*, kada se pak zajednici ne bi svidjela dužina nosa njenog člana, prozvala bi ga *Pinokio* ili *Kljukan*, kada joj ne bi odgovarao izgled glave, prozvala bi ga *Čup*, a dok bi joj put ili kosa njenog člana odudarala od većine članova, muškog bi člana nazvala *Crni* ili *Žuti*, a ženskog *Belka*, *Seda* ili *Sierka*. Visina pojedinca također igra veliku ulogu pa bi izrazito visokoj osobi nadjenuli nadimak *Dugi* ili *Tramvaj*, a izrazito niskoj *Bob(ec)*, *Kiflin*, *Kiki*, *Krljavec*, *Mrdek* ili *Štrumf*. Prema ovdje navedenim nadimcima vidimo koliko zajednica naglašava ekstreme i koliko su oni bili česti. Zanimljivo je primijetiti da u našem korpusu kod ženskih nadimaka nije potvrđen nijedan nadimak koji bi bio motiviran visinom nositeljice pa na temelju toga možemo zaključiti kako visina ženske osobe u zajednici nije od tolike važnosti. Ono što je zajednici, što se tiče izgleda, kod ženske osobe važno jest da nije *Čukljava* ('sakata') i *Huljnjava* ('sa zečjom usnom'), tj. da je pristojna izgleda, i da je fizički sposobna za rad, tj. da nije *Peročica* (< *perot* 'krilo'), sva slabašna.

hrvatskoj, ruskoj i njemačkoj frazeologiji, Zagreb: doktorski rad, 2014. i Ivana Vidović Bolt, *Životinjski svijet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji I*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2011.

²⁵⁵ Kako je već navedeno, *Garfield* je dobila svoj nadimak zbog svoje majice s likom *Garfielda*.

²⁵⁶ Ana Perinić Lewis, Hvarski kampanilizam – stereotipi i po-

drugljivi etnici otoka Hvara, *Studia ethnologica Croatica* 23, Zagreb, 2011., str. 215–237, na str. 217.

14. Izvanjezična stvarnost osobnih nadimaka potkalničkoga Prigorja

Premda smo u naše istraživanje uključili samo 13 mjesta sa šireg područja potkalničkoga Prigorja, korpus prikupljenih osobnih nadimaka može nam poprilično vjerno prikazati izvanjezičnu stvarnost koja je uvjetovala njihov nastanak i pokazati strukture njegova tradicijskog mišljenja.²⁵⁷ Na temelju prikupljenih nadimaka možemo iščitati ne samo obavijesti o njihovim nositeljima, nego i o nadjevateljima, tj. zajednici.²⁵⁸

Samo nadijevanje nadimaka je kreativan čin, kako se to može i zaključiti prema raznolikosti njihove tvorbe i motivacije, ali i simboličan čin, jer pomoću njih njihovi nadjevatelji često pokazuju svoju simboličnu nadmoć, nerijetko ističući karakteristike ili ponašanja koja se u zajednici neće tolerirati. 'Sredstva ili akcije kojima se obeshrabruje neprikladno ponašanje članova jesu ogovaranje, javna kritika i neke vrste kazna i rituala. Ogovaranjem i javnom kritikom kao sredstvima društvene kontrole služe se starije osobe obaju spolova (...)'.²⁵⁹ Kako je to Pitt-Rivers davno primijetio i istaknuo, upravo je nadijevanje pogrđnih nadimaka jedan od najefikasnijih mehanizama pojedine zajednice za održavanje društvene kontrole.²⁶⁰ Djelujući kao 'oblik verbalne agresije',²⁶¹ takvi osobni nadimci služe drugima kao podsjetnik o ponašanju koje zajednica neće dopustiti, bivajući istovremeno i socioantropomastička poruka i poruga.²⁶² Osobe koje se takvim nadimcima u zajednici koriste, nerijetko u njima uživaju, premda ih ne izgovaraju pred samim nositeljima. Naravno, ne možemo tvrditi da su svi osobni nadimci u svojoj biti pogrđni, što s obzirom na već prezentirane rezultate ne bi uopće bilo točno, no u gotovo se svakoj motivacijskoj skupini može naći izvjestan broj pejorativnih nadimaka – u jednim više nego u drugima.

To se najbolje može pokazati na primjeru nadimaka motiviranih osobnim imenom, muškim ili ženskim, a

koji u našem istraživanju, uz nadimke nepoznate motivacije i nadimke motivirane fizičkim svojstvom, čine najpotvrđeniju skupinu nadimaka (35 nadimka). Premda se većina nadimaka iz te skupine odnosi na osobna imena koja po sebi nose neutralnu konotaciju, manji se dio nadimaka ipak odnosi na imena s negativnom konotacijom, bilo to zbog toga što ona ne pripadaju sustavu pa onda sama njihova upotreba zvuči neprirодно, poput imena *Isus* i *Suljo*, bilo to zbog toga što se tu zapravo radi o ženskim imenima ili njihovim varijantama nadjenutima muškim nositeljima, poput imena *Lilek* (< Ljiljana) i *Linda*, bilo to pak zbog toga što se tu zapravo radi o iskrivljenim varijantama imena, kao što su: *Ckatulja*, *Katenka*, *Škatek* i *Šezlatica*. Čak i zamjenska imena (12 nadimaka) unutar iste skupine, ako su svjesno nadjenuta prema osobama koje ne potiču pozitivne konotacije, poput imena *Jalža* i *Jula*, nadimci su s negativnom konotacijom.

Osobni nadimci motivirani prezimenom, za usporedbu, potvrđeni su 19 puta u našem istraživanju i među njima možemo pronaći samo dva primjera s izrazito negativnom konotacijom. Prvi bi bio nadimak *Šeja* koji je nadjenut prema skraćenici prezimena biološkog oca nositeljice, dok bi drugi nadimak bio *Lojan* koji je nadjenut prema prezimenu križevačkog odvjetnika, a koji je nadjenut zbog navike samog nositelja nadimka da kod istog odvjetnika podiže tužbe protiv svojih suseljana. Za ostale nadimke motivirane prezimenom ne možemo utvrditi negativnu konotaciju, prvenstveno zbog toga što polovicu tih nadimaka čine zamjenska prezimena za koja nam nije poznat razlog imenovanja.

Međutim, dok je kod nadimaka motiviranih osobnim imenom ili prezimenom teško utvrditi njihovu ispravnu konotaciju, kod nadimaka je motiviranih karakternim svojstvima i karakterističnim radnjama nositelja (34 nadimka) to ipak mnogo lakše. Na temelju prikupljenoga korpusa možemo tako utvrditi kako njegovu većinu čine nadimci koji predočivo pokazuju negativne osobine nositelja. Primjerice, ako je osoba sklona piću, zajednica će ga prozvati *Čutura*, ako se pak radi o nekulturnoj osobi, zajednica će ga prozvati *Pljukser*, ako je osoba sklona impulzivnim reakcijama, zajednica će ga prozvati *Divljak* ili *Ludak*, ako je osoba rabijska, zajednica će ga prozvati *Šerif* ili *Tajson*, ako je osoba poznata po svojoj zločestoći, prozvat će je *Vrag*, *Vražič* ili *Žarki*, ako osoba pridaje preveliku pozornost svome hodu ili izgledu, prozvat će je *Coca* ili *Iskrica*, ako je pak osoba sklona izvanbračnim spolnim odnosima, izgledno je da će nositi nadimak *Čendrkalo* ili *Hadra* itd. Kako se može primijetiti, dovoljna je i najmanja negativna osobina da je zajednica sankcionira u vidu osobnog nadimka. Pozitivne osobine zajednica će vrlo rijetko pretvoriti u nadimak.

²⁵⁷ Dunja Rihtman-Auguštin, *Struktura tradicijskog mišljenja*, Zagreb: Školska knjiga, 1984.

²⁵⁸ Iako se prema Brandesu (1975: 139) funkcija nadimaka može razumjeti jedino poznavanjem lokalne demografije i društvene strukture mjesta, mnijenja smo kako nam sami nadimci mogu mnogo toga reći o mjestu istraživanja. Stephen H. Brandes, *The structural and demographic implications of nicknames in Navagonal, Spain*, *American Ethnologist* 2, New Jersey, 1975., str. 139–148, na str. 139.

²⁵⁹ Čapo Žmegač, *Seoska društvenost*, str. 273.

²⁶⁰ Julian A. Pitt-Rivers, *The People of the Sierra*, Chicago: Phoenix, 1961., str. 161–169.

²⁶¹ Gilmore, *Some notes on community nicknaming in Spain*, str. 687.

²⁶² Usp. Šimunović, *Naša prezimena: porijeklo, značenje, rasprostranjenost*, str. 29.

Kolektivnu sankciju negativnih osobina možemo uočiti i kod jednako zastupljene skupine nadimaka motiviranih fizičkim svojstvima nositelja (35 nadimka). Neuredna brada ili brkovi (*Arafat, Brada i Brko*), neuobičajena boja kose ili puti (*Crni i Žuti*), stršanje kose (*Štrc*), neuobičajen izgled glave (*Čup*), općenita neurednost (*Pucke*), dugi nos (*Kljukan i Pinokio*), ljevorukost (*Pajtak*), debljina (*Jeger*), veličina spolovila (*Kurčec i Mudonja*), osobito niski rast (*Bob(ec), Kiflin, Kiki, Krljavec, Mrdek, Šemalji i Štrumf*), pa i osobito visoki rast (*Dugi i Tramvaj*) itd., sve su to muške osobine koje zbog svoje ekstremnosti unutar zajednice, odnosno neuobičajenosti, često budu povodom nastanka osobnog nadimka. Što se pak tiče ženskih osobina, zajednici nije toliko stalo da ženska osoba bude normalne visine ili debljine, koliko joj je stalo da ne iskače po svojoj boji kose ili puti (*Belka, Seda i Sierka*) i po svome općenitom izgledu (*Čukljava i Huljnjava*) te da bude sposobna za rad, a ne da bude slabašna i neupotrebljiva (*Peročica*). Što se tiče izgleda, zanimljivo je ovdje još istaknuti i nadimak *Garfield* koji je jedna nositeljica ‘zaradila’ tako što je u starijoj dobi počela nositi majicu s likom crtanog junaka *Garfielda*, a što je mjesnoj djeci bilo smiješno. Međutim, zajednica zna nadijevati nadimke ne samo kada osoba posjeduje pojedinu osobinu, nego i kada tu osobinu nema, pa je potencira imenujući, primjerice, golobradu osobu *Bradač*, a osobu svijetlije kose ili puti *Črni*.

Osim što su karakter i izgled pojedinca neprestano pod budnim okom zajednice, tako je i njegov govor. Zajednica dobro primijećuje koristi li se pojedinac svojim lokalnim govorom kao i oni ili ga možda ‘obogaćuje’ poštapalicama i psovkaama koje gotovo nitko drugi ne koristi. Takvo jezično izdvajanje pojedinca zajednica ističe nadijevanjem nadimka motiviranog upravo njegovom poštapalicom ili psovkom, čime ga i sama izdvaja od drugih. U našem je istraživanju potvrđeno sveukupno 24 takva nadimka, od čega većinu sačinjavaju poštapalice *Ampak, Bog, E, Gene, Kader, Lušča, Milošca, Mojnarod, Momko, Oljoljo, Šljus, Tavrlja, Tutič i Veanka*, a manjinu psovke *Amerikanec, Antikrist, Bese-mu Jebemu, Bogara, Rant Divlje, Reki, Tristreči, Turemore, Umriga i Vura/Vurica*. Može se primijetiti da jezičnoj sankciji zajednice ne mogu promaknuti ni jezične osobitosti njenih članica, kako to zorno pokazuje ženski nadimci *Lušča, Milošca i Veanka*.

Sljedeći su po frekventnosti nadimci motivirani životinjama (20 nadimaka). Kako smo već istaknuli, njih bi se vrlo lako moglo pribrojiti nadimcima motiviranima karakteristikama nositelja budući da u sebi zapravo nose fizička ili karakterna svojstva životinja koja se pripisuju nositeljima. Primjerice, podsjećaju li pojedinci svojim specifičnostima osobe u zajednici na psa, prozvat će ih *Bonzič, Kurtek* ili *Pinč*, podsjećaju li

ih na bika, prozvat će ih *Toro* ili *Dores*, podsjećaju li ih na ptice, prozvat će ih *Kukuvača* ili *Šljuka* itd. Gotovo je svaka životinja poznata po nekoj osobini koja se po potrebi može pripisati članu zajednice, kako to pokazuju i ovi nadimci: *Bicko, Foks, Jarac, Krt, Medved, Pevec, Picek, Piskor i Zajec*. Potrebno je naglasiti kako od karakterizacija životinjskom osobinom nisu izuzete ni ženske osobe pa se i njih zna, primjerice, imenovati nadimkom *Čuča*, ako svojim izgledom podsjeća na kokoš, *Kača* ili *Zika*, ako se neprikladno ponašaju kao zmija ili svinja, i *Pačkorinka*, ako se uda u obitelj u kojoj je brojnost članova kao *pačkora*, tj. štakora. Kako je tome bio slučaj i kod gore navedenih nadimaka motiviranih karakteristikom nositelja, tako se i ovdje rijetko nadijevaju nadimci prema nekoj pozitivnoj osobini.

Nadimci motivirani zanimanjem (18 nadimaka) u pravilu ne bi trebali nositi negativan prizvuk, osobito ako se radi o stvarnim zanimanjima nositelja kao što su: *Čato, Farmer, Gljivar, Jajčar, Smolko i Žic*. Međutim, takvi se nadimci najčešće nadijevaju kada osoba ne vrši to zanimanje, a trebala bi, kako to pokazuju nadimci *Pop* i *Zvonarčić*, ili kada osoba zbog neke svoje fizičke ili karakterne osobine druge podsjeća na vršitelja određenog zanimanja, kako se to vidi po nadimcima: *Doktor, Frizer, Ključan, Mesar, Pek, Sekretar i Štancer*. Ti su nadimci zapravo uvelike stereotipni nadimci i potrebna su iscrpna dodatna istraživanja kako bi se utvrdilo koji su točno stereotipi vezani uz određena zanimanja bili zapravo poticaj njihovu nastanku. Što se tiče ženskih nadimaka motiviranih zanimanjem, potvrđena su samo dva takva nadimka, od čega kod jednoga nadimka nije poznat razlog nastanka (*Sladoledarka*), dok kod drugoga razlog leži u stvarnom zanimanju nositeljice (*Lovica*), pri čemu je zamjetno ruganje zbog tog zanimanja. Mali broj potvrđenih ženskih zanimanja ide u prilog zaključku da prije, zbog vezanosti žene za poslove u kući i oko kuće, nije bilo mnogo zanimanja kojima bi se one mogle baviti, a koje bi tradicijski patrijarhalna zajednica odobrila.

Na istome su tragu i nadimci motivirani titulom (četiri nadimka), a koji, međutim, ne govore o nositeljima stvarnih titula, nego o pojedincima koji su zbog svojeg neuobičajenog ponašanja uspoređeni s grofom (*Dop*), papom (*Papa*), sultanom (*Sultan*) ili čak banovim zamjenikom (*Viciban*). U ovoj motivacijskoj skupini nije zabilježen ni jedan ženski nadimak, što opet povezujemo s time da prije nije bilo mnogo titula koje bi žene nosile.

Nadimci motivirani etnikom, etnonimom ili toponimom (13 nadimaka) nadijevaju se, kako je utvrđeno, prema mjestu stvarnog podrijetla ili stanovanja nositelja, kao što su *Jelenčan, Kalabrez, Ličan, Spasitelj, Švabo, Vrtni i Židov*, ali i ne nužno prema tome. Naime,

nadimci poput *Abesinec*, *Japan*, *Rumunj*, *Šumadinac* i *Talijan* zorno prikazuju kako je dovoljno da osoba jednog zasebnoga kolektiva samo pokazuje fizičke ili karakterne sličnosti s članom jednog drugoga kolektiva da ga se okarakterizira drugačijim. Kako se moglo zaključiti i za nadimke motivirane nepravim zanimanjem, ovakvi se nadimci nude za daljnja istraživanja, posebice na planu stereotipizacije. Zanimljivo je još spomenuti i jedini ženski nadimak u ovoj motivacijskoj skupini, a to je nadimak *Seljanjka*. Sam nadimak nastao je doseljavanjem nositeljice iz jednoga sela u drugo nakon udaje, a na neki način označava uljeza u novoj sredini (usporedi i gore navedeni nadimak *Jelenčan*). Premda je na istraživanome prostoru seoska endogamija, tj. sklapanje braka unutar mjesta, više iznimka nego pravilo, zajednica ima tendenciju, usprkos svojoj socijalnoj otvorenosti, naglasiti različitost novog člana zajednice od starih članova.

Kako zajednica razlikuje stare od novopridošlih članova zajednice, tako ona razlikuje i uloge koje oni imaju kao njezini članovi, bilo obiteljske bilo društvene uloge (osam nadimaka). Dva potvrđena nadimka u našem istraživanju koji su motivirani obiteljskom ulogom bili bi *Braco* i *Gazda* te oni sami po sebi naglašavaju specifičnost nositelja kao članova obitelji, dok ostali nadimci naglašavaju specifičnost nositelja kao članova zajednice, odnosno društva. *Dedek* tako pokazuje svoju starost u odnosu na druge članove zajednice, *Elfer* ističe, između ostalog, činjenicu da je boravio u Njemačkoj, *Fotanjek* ističe činjenicu da je izvanbračno dijete, *Kapo* se izdvaja od ostalih po tome što je bio najbolji obrtnik u društvu, *Partizan* po tome što je na svatovima imao jugoslavensku zastavu, a *Pilat* po tome što je bio poznat po svojoj ulozi Pilata na Veliki petak kada se igrala *Muka Kristova*. Kako se može vidjeti iz priloženog, dovoljna je i najmanja diferencijacija pojedinca da ga se doživotno obilježi kao drukčijeg.

Katkad ta diferencijacija može nastati i kada pojedinac posjeduje nešto što netko drugi nema ili kada pokazuje nešto drukčiji odnos prema onome što posjeduje. Primjerice, našim su istraživanjem potvrđena dva nadimka motivirana predmetom, a koji govore o dubljoj povezanosti nositelja s tim predmetima. To su: *Spis* i *Tambura*. Njihove nam motivacije nisu poznate, no lako zaključujemo da njihov razlog zasigurno leži u specifičnom odnosu njihovih nositelja prema navedenim predmetima.

Specifičan odnos nositelja prema stvarima na temelju kojih su imenovani može se utvrditi i na primjeru nadimaka koji su motivirani jelom i hranom (tri nadimka). Premda i kod njih ne možemo ustanoviti pravi razlog nastanka, uviđamo da ga moramo tražiti u odnosu nositelja prema tzv. čuza paprikašu iz critića o *Zeko-*

slavu Mrkvi (Čuza), prema lovačkoj kobasici (*Jeger*) i prema siru (*Sierka*).

Svi nam ovi nadimci zapravo pokazuju koliko je važan međudnos *nositelj nadimka – motivacija nadimka – imenovatelj*. Bez točnog poznavanja samo jedne od te tri stavke analiza nadimaka postaje izrazito otežana, a opis krnj. To nam pokazuju i tri nadimka motivirana biljnim svijetom, *Jaglac*, *Jagodica* i *Smokvica*, kod kojih nam je većinom nepoznat odnos između nositelja nadimka i njegova imenovatelja, a kao rezultat i prava motivacija nadimka. Na temelju malog broja prikupljenih nadimaka možemo samo zaključiti da biljni svijet ne igra veliku ulogu kod motivacije nadimaka.

Posljednji nadimak u posljednjoj motivacijskoj skupini potvrđen u osobnonadimačkom mozaiku potkalničkoga Prigorja jest nadimak nastao prema tuđem osobnom nadimku, a to je *Šurda*, nazvan iz nepoznatog razloga prema istoimenom liku kojeg je Ljubiša Samarđžić glumio u televizijskoj seriji *Vruć vetar*. Budući da taj nadimak nije nastao prema imenu, prezimenu ili nekoj drugoj motivaciji nositelja, možemo ga smatrati zamjenskim nadimkom, a samo jedna potvrda na čitavome potkalničkome području može ići u prilog tvrdnji da se nadimci gotovo u pravilu nadijevaju prema određenoj osobitosti samog nositelja, vrlo rijetko prema tuđim specifičnostima, osim ako ne postoje neke sličnosti između njih.²⁶³

15. Zaključak

U ovome su radu obrađeni osobni nadimci potkalničkoga Prigorja, posebna onimijska baština koja na navedenom području dosad nije bila istraživana. Ograničivši se na 13 mjesta diljem potkalničkoga Prigorja, terenskim je istraživanjem utvrđeno 288 *pravih* osobnih nadimaka, 245 muška i 43 ženska, koji se još uvijek koriste u usmenoj odnosno neslužbenoj komunikaciji. Ti su osobni nadimci u radu analizirani s obzirom na njihovu tvorbu i motivaciju, pri čemu je utvrđeno da je najčešća tvorbeno struktura jednostavna (95,14 %), a

²⁶³ Kako se vidi iz priloženog, specifičnosti se osobnog nadimka kao antroponimijske kategorije mogu osvjetljavati pomoću različitih jezičnih disciplina i iz različitih jezičnih aspekata. U budućim bi istraživanjima svakako trebalo posvetiti pažnju njihovu proučavanju (i) s aspekta semiotike, što je na neki način nagovjestila i Vodanović. Ona je u svojem istraživanju osobnih nadimaka zaključila kako osobni nadimci nastaju na temelju triju tipova odnosa između referenta i leksičkoga sadržaja: sličnosti ili analogije, podudarnosti ili kontigviteta i preklapanja ili interskecije. Vodanović, *Osobni nadimak, figura za društveno uvjetovani kontekst* (na primjeru nadimaka s otoka Pašmana), str. 152.

najčešća motivacijska skupina ona koja uključuje nadimke nepoznate motivacije (23,96 %), dok su ostale potvrđene skupine: nadimci motivirani osobnim imenom (12,15 % korpusa), fizičkim svojstvom nositelja (12,15 %), karakteristikom nositelja (11,81 %), poštalicom (8,33 %), životinjom (6,94 %), prezimenom (6,60%), zanimanjem (6,25 %), etnikom, etnonimom ili toponimom (4,51 %), obiteljskom ili društvenom ulogom (2,78 %), titulom (1,38 %), hranom (1,04 %), biljkom (1,04 %), predmetom (0,69 %) i nadimkom (0,35%). Velika čestotnost nadimaka nepoznate motivacije pokazuje nam važnost pravovremena istraživanja te antroponimijske kategorije jer je s vremenskim odmakom teško utvrditi pravo značenje i motiviku pojedinog nadimka.

Na temelju utvrđenih motivacijskih skupina i šarolikosti prikupljenih nadimaka pokušali smo oslikati izvanjezičnu stvarnost na području potkalničkoga Prigorja. Ustanovljeno je kako se radi o tradicijski patrijarhalnom i konzervativnom području u kojem nadijevanje osobnog nadimka većinom predstavlja jedan od mnogih potencijalnih mehanizama društvene kontrole, što potvrđuje činjenicu kako se nadimci u pravilu ne koriste toli-

ko u svrhu identifikacije i diferencijacije pojedinca, koliko u svrhu njegova dopunskog obilježja zbog odstupanja od očekivanja sredine. Fizički nedostaci, karakterne različitosti, specifičnosti podrijetla i posla koji se obavlja, sve to sadržava bogata motivika i metaforika prikupljenih nadimaka, a mnogo govori o kompleksnosti društvenih zbivanja, međuljudskih odnosa te socioloških značajki seoske i gradske sredine. Premda nam osobni nadimci ne mogu dati socioantroponomastičku potvrdu svakog društvenog segmenta, oni nam mogu ponuditi njegovo bolje razumijevanje, što nam pokazuje važnost i smjer budućih istraživanja osobnih nadimaka.

Svjesni smo kako smo istraživanjem osobnih nadimaka u 13 mjesta na širem području potkalničkoga Prigorja samo zagreblu površinu istraživanja te antroponimijske kategorije, a i da na temelju provedenog istraživanja moramo pretpostaviti nepotpunost građe. Potrebna su stoga daljnja istraživanja koja će upotpuniti osobnonadimački mozaik potkalničkoga Prigorja, a druge istraživače potaknuti na bavljenje ovom još uvijek nedovoljno istraženom bogatom onimijskom baštinom.

16. Popis osobnih nadimaka potkalničkoga Prigorja

I. Muški osobni nadimci (N = 245)

Apatovec (N = 27):

1. *Bog* O_{po}/jed.
2. *Briksi* O_x/jed.
3. *Cico* O_x/jed.
4. *Crni* O_f/jed.
5. *Curdan* O_x/jed.
6. *Čato* O_z/jed.
7. *Čup* O_f/jed.
8. *Đimi* O_f/jed.
9. *Elfer* O_u/jed.
10. *Farmer* O_z/jed.
11. *Foks* O_z/jed.
12. *Fotanjek* O_u/jed.
13. *Gene* O_{po}/jed.
14. *Jeger* O_f/jed.
15. *Kučan* O_k/jed.
16. *Kurčec* O_f/jed.
17. *Kurdes* O_x/jed.
18. *Prčko* O_x/jed.

19. *Reki* O_{po}/jed.
20. *Spasitelj* O_e/jed.
21. *Švabo* O_e/jed.
22. *Tajson* O_k/jed.
23. *Voso* O_f/jed.
24. *Vrag* O_k/jed.
25. *Zvonarčić* O_z/jed.
26. *Žiga* O_f/jed.
27. *Žuti* O_f/jed.

Brdo Cirkvensko (N = 9):

28. *Djeban* O_x/slo.
 29. *Lojz* O_f/jed.
 30. *Lovriš* O_f/jed.
 31. *Pajdo* O_k/jed.
 32. *Pinokio* O_f/jed.
 33. *Suljo* O_f/jed.
 34. *Šeki* O_p/jed.
 35. *Štrumf* O_f/jed.
 36. *Umriga* O_{po}/slo.
- Dedina (N = 9):**
37. *Čemprljon* O_x/jed.

38. *Čepek* O_x/jed.
39. *Johan* O_f/jed.
40. *Linda* O_f/jed.
41. *Ljuban* O_f/jed.
42. *Papsič* O_x/jed.
43. *Šljuka* O_z/jed.
44. *Šurda* O_n/jed.
45. *Tramvaj* O_f/jed.

Gornja Rijeka (N = 16):

46. *Čat* O_p/jed.
47. *Dugi* O_f/jed.
48. *Duki* O_x/jed.
49. *E* O_{po}/jed.
50. *Kes* O_p/jed.
51. *Ličan* O_e/jed.
52. *Lilek* O_f/jed.
53. *Mojnarod* O_{po}/slo.
54. *Mudrek* O_k/jed.
55. *Petko* O_p/jed.
56. *Veter* O_k/jed.
57. *Viciban* O_{ti}/jed.

58. *Vicko* O_i/jed.
59. *Vrtni* O_z/jed.
60. *Vura/Vurica* O_{po}/jed.
61. *Židov* O_z/jed.

Gračina (N = 3):

62. *Mesar* O_z/jed.
63. *Papa* O_{ti}/jed.
64. *Tambura* O_{pr}/jed.

Kalnik (N = 38):

65. *Bonzič* O_z/jed.
66. *Ciciban* O_x/jed.
67. *Dašuljec* O_x/jed.
68. *Doktor* O_z/jed.
69. *Dudi* O_x/jed.
70. *Dzlojza* O_i/slo.
71. *Gangi* O_x/jed.
72. *Hitler* O_k/jed.
73. *Isus* O_i/jed.
74. *Išijus* O_x/jed.
75. *Kekan* O_i/jed.
76. *Kiki* O_i/jed.
77. *Kljukan* O_i/jed.
78. *Kljukič* O_p/jed.
79. *Kocman* O_p/jed.
80. *Kukuvača* O_z/jed.
81. *Liban* O_x/jed.
82. *Marcel* O_i/jed.
83. *Medved* O_z/jed.
84. *Menjč* O_x/jed.
85. *Oljoljo* O_{po}/jed.
86. *Otrov* O_k/jed.
87. *Perotan* O_k/jed.
88. *Pevec* O_z/jed.
89. *Pljukser* O_k/jed.
90. *Sekretar* O_z/jed.
91. *Skender* O_p/jed.
92. *Sultan* O_{ti}/jed.
93. *Šemalji* O_i/slo.
94. *Šerbo* O_x/jed.
95. *Šmrak* O_x/jed.
96. *Šumadinac* O_z/jed.
97. *Švarc* O_p/jed.
98. *Tavrlja* O_{po}/jed.
99. *Vilika* O_i/jed.

100. *Vražič* O_k/jed.
101. *Žic* O_z/jed.
102. *Žižo* O_x/jed.

Križevci (N = 18):

103. *Bradač* O_f/jed.
104. *Celebrini* O_p/jed.
105. *Dindrlič* O_k/jed.
106. *Gazda* O_u/jed.
107. *Jajčar* O_z/jed.
108. *Kader* O_{po}/jed.
109. *Kalabrez* O_z/jed.
110. *Kuten* O_x/jed.
111. *Mandalek* O_i/jed.
112. *Momko* O_{po}/jed.
113. *Palči* O_x/jed.
114. *Pecko* O_k/jed.
115. *Ponek* O_x/jed.
116. *Štrc* O_f/jed.
117. *Turač* O_f/jed.
118. *Smolko* O_z/jed.
119. *Tutič* O_{po}/jed.
120. *Žmegač* O_p/jed.

Mali Potočec (N = 9):

121. *Čendrkalo* O_k/jed.
122. *Divljak* O_k/jed.
123. *Jarac* O_z/jed.
124. *Jelenčan* O_z/jed.
125. *Luđak* O_k/jed.
126. *Partizan* O_u/jed.
127. *Pek* O_z/jed.
128. *Pinč* O_z/jed.
129. *Šturko* O_x/jed.

Miholec (N = 46):

130. *Ampak* O_{po}/jed.
131. *Antikrist* O_{po}/jed.
132. *Arafat* O_f/jed.
133. *Bačo* O_k/jed.
134. *Boban* O_i/jed.
135. *Bogek* O_k/jed.
136. *Brada* O_f/jed.
137. *Brstek* O_x/jed.
138. *Brumer* O_x/jed.
139. *Coki* O_x/jed.

140. *Črni* O_i/jed.
141. *Daf* O_x/jed.
142. *Dapčo* O_x/jed.
143. *Dedek* O_u/jed.
144. *Đole* O_x/jed.
145. *Đuntek* O_x/jed.
146. *Fikulič* O_x/jed.
147. *Gagač* O_x/jed.
148. *Giga* O_x/jed.
149. *Grošo* O_x/jed.
150. *Hobek* O_x/jed.
151. *Japan* O_z/jed.
152. *Jura* O_i/jed.
153. *Kepo* O_x/jed.
154. *Kiflin* O_f/jed.
155. *Ključan* O_z/jed.
156. *Lojan* O_p/jed.
157. *Luks* O_i/jed.
158. *Mikola* O_i/jed.
159. *Mini* O_x/jed.
160. *Mrdek* O_f/jed.
161. *Mudonja* O_f/jed.
162. *Pajtak* O_f/jed.
163. *Pilat* O_u/jed.
164. *Rajnglač* O_k/jed.
165. *Rumunj* O_z/jed.
166. *Samoljek* O_x/slo.
167. *Susman* O_p/jed.
168. *Šokač* O_x/jed.
169. *Štancer* O_z/jed.
170. *Štucke* O_x/jed.
171. *Talijan* O_z/jed.
172. *Tornist* O_k/jed.
173. *Ziko* O_x/jed.
174. *Žarki* O_k/jed.
175. *Željko* O_i/jed.

Potok Kalnički (N = 24):

176. *Amerikanec* O_{po}/jed.
177. *Benclek* O_x/jed.
178. *Besemu Jebemu* O_{po}/sas.
179. *Bob(ec)* O_f/jed.
180. *Bogara* O_{po}/jed.
181. *Briške* O_k/jed.
182. *Camerljin* O_x/jed.

183. Čoraček O_x/jed.
 184. Čuza O_h/jed.
 185. Dores O_z/jed.
 186. Došo O_x/jed.
 187. Krt O_z/jed.
 188. Kurtek O_z/jed.
 189. Lajči O_x/jed.
 190. Majzlin O_k/jed.
 191. Muzgi O_x/jed.
 192. Pucke O_f/jed.
 193. Rant Divlje O_{po}/sas.
 194. Šerif O_k/jed.
 195. Toro O_z/jed.
 196. Tristreči O_{po}/jed.
 197. Tulič O_x/jed.
 198. Turemore O_{po}/slo.
 199. Zajec O_z/jed.

Povelic (N = 7):

200. Abesinec O_e/jed.
 201. Blaško O_i/jed.
 202. Čutura O_k/jed.
 203. Dop O_u/jed.
 204. Korundija O_k/jed.
 205. Milec O_i/jed.
 206. Tobiš O_x/jed.

Vinarec (N = 15):

207. Brada O_f/jed.
 208. Brko O_f/jed.
 209. Đurajtec O_x/jed.
 210. Fijo O_x/jed.
 211. Kapo O_u/jed.
 212. Krljavec O_i/jed.
 213. Krnjak O_p/jed.
 214. Markan O_i/jed.
 215. Mutič O_x/jed.
 216. Pajdo O_k/jed.
 217. Pavat O_x/jed.
 218. Picek O_z/jed.
 219. Pop O_z/jed.
 220. Prčko O_x/jed.
 221. Šljus O_{po}/jed.

Zaistovec (N = 24):

222. Bačo O_k/jed.

223. Barulek O_p/jed.
 224. Bicko O_z/jed.
 225. Braco O_u/jed.
 226. Capi O_x/jed.
 227. Cego O_x/jed.
 228. Cicak O_k/jed.
 229. Cofran O_x/jed.
 230. Cuki O_x/jed.
 231. Cupinger O_p/jed.
 232. Đoko O_i/jed.
 233. Frizer O_z/jed.
 234. Gljivar O_z/jed.
 235. Jačina O_i/jed.
 236. Jaglac O_b/jed.
 237. Jeger O_h/jed.
 238. Luco O_i/jed.
 239. Pek O_z/jed.
 240. Pepič O_i/jed.
 241. Pipe O_x/jed.
 242. Piskor O_z/jed.
 243. Spis O_{pr}/jed.
 244. Šime O_p/jed.
 245. Tupšo O_x/jed.

**II. Ženski osobni nadimci
(N = 43)****Apatovec (N = 2):**

1. Beča O_k/jed.
 2. Jalža O_i/jed.

Brdo Cirkvensko (N = 5):

3. Fanika O_i/jed.
 4. Jurica O_x/jed.
 5. Sladoledarka O_z/jed.
 6. Šatovička O_p/jed.
 7. Šeja O_p/jed.

Dedina (N = 2):

8. Bica O_x/jed.
 9. Veanka O_{po}/slo.

Kalnik (N = 8):

10. Coca O_k/jed.
 11. Črikica O_x/jed.
 12. Kača O_z/jed.

13. Mekica O_x/jed.
 14. Peročica O_f/jed.
 15. Picana O_x/jed.
 16. Šezlatica O_i/slo.
 17. Vugljina O_p/jed.

Križevci (N = 1):

18. Lušča O_{po}/jed.

Mali Potočec (N = 3):

19. Fika O_k/jed.
 20. Krza O_x/jed.
 21. Seda O_f/jed.

Miholec (N = 4):

22. Čukljava O_f/jed.
 23. Huljnjava O_f/jed.
 24. Iskrica O_k/jed.
 25. Seljanjka O_e/jed.

Potok Kalnički (N = 1):

26. Sierka O_i/jed.

Povelic (N = 8):

27. Belka O_f/jed.
 28. Čuča O_z/jed.
 29. Hadra O_k/jed.
 30. Jula O_i/jed.
 31. Milošca O_{po}/jed.
 32. Pačkorinka O_z/jed.
 33. Pipička O_x/jed.
 34. Smokvica O_b/jed.

Vinarec (N = 8):

35. Ckatulja O_i/slo.
 36. Garfield O_f/jed.
 37. Jagodica O_b/jed.
 38. Katenka O_i/slo.
 39. Lovica O_z/jed.
 40. Peca O_x/jed.
 41. Sierka O_h/jed.
 42. Škatek O_i/slo.

Zaistovec (N = 1):

43. Zika O_z/jed.

Literatura

- Anić, Vladimir. 2007. *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Novi Liber i Jutarnji list.
- Anić, Vladimir i sur. 2003. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Zagreb: Novi Liber.
- Barčot, Branka. 2014. *Divlja životinja kao sastavnica u hrvatskoj, ruskoj i njemačkoj frazeologiji*, Zagreb: doktorski rad.
- Birtić, Matea i sur. 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Školska knjiga i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Bjelanović, Živko. 1979. Obiteljski nadimci u sjevernoj Dalmaciji, *Onomastica jugoslavica* 8, Zagreb, 75–92.
- Brandes, Stephen H. 1975. The structural and demographic implications of nicknames in Navagonal, Spain, *American Ethnologist* 2, New Jersey, 139–148.
- Brozović Rončević, Dunja i Milena Žic Fuchs. 2003/2004. Metafora i metonimija kao poticaj u procesu imenovanja, *Folia onomastica Croatica* 12/13, Zagreb, 91–104.
- Carović, Ines i Kristian Novak. 2014. How to publish research on offensive family nicknames? Some ethical considerations in anthroponomastics, *Folia onomastica Croatica* 23, Zagreb, 21–37.
- Carović, Ines i Kristian Novak. 2016. Obiteljski nadimci u Držimurcu i Strelcu: motivacija, tvorba i pragmatika, *Folia onomastica Croatica* 25, Zagreb, 53–73.
- Čapo Žmegač, Jasna. 1998. Seoska društvenost, u: Jasna Čapo Žmegač et al. (ur.), *Etnografija. Svagdan i blagdan hrvatskoga puka*, Zagreb: Matica hrvatska, 251–295.
- Čilaš Šimpraga, Ankica. 2011. Osobni nadimci u seoskoj sredini na primjeru Promine, *Folia onomastica Croatica* 20, Zagreb, 21–48.
- Frančić, Anđela. 1994. Međimurski obiteljski nadimci, *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik* 20, Zagreb, 31–66.
- Gilmore, David. 1982. Some notes on community nicknaming in Spain, *Man* 17, London, 686–700.
- Grković, Milica. 2002. Nadimci – hronologija, funkcija, društveni status, u: *Słowiańska onomastyka: encyklopedia*, tom I, Warszawa – Kraków: Towarzystwo naukowe warsawskie, 522–524.
- Konfic – Pišta, Ivan. 1996. *Pod gorjanskom lipom. Sjećanja: moj grad i pesjaki*, Križevci: Tiskara Križevci.
- Lončarić, Mijo. 1996. *Kajkavsko narječje*, Zagreb: Školska knjiga.
- Manin, Marino. 2006. Osobna imena i nadimci na Bujštini i Poreštini u prvoj polovini XIX. stoljeća, *Croatica Christiana periodica* 58, Zagreb, 153–166.
- Maresić, Jela i Mira Menac-Mihalić. 2008. *Frazeologija križevačko-podravskih kajkavskih govora s rječnicima*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Menac-Mihalić, Mira. 1993. Elementi drugog sustava u nadimku, *Folia onomastica Croatica* 2, Zagreb, 57–66.
- Miholek, Vladimir. 2014. Imena i nadimci u Đurđevcu od sredine XVI. do početka XX. stoljeća, *Podravina* 13/26, Koprivnica, 149–172.
- Milić, Goran. 2013. Pristup zoosemiji u okviru teorije konceptualne metafore i metonimije, *Jezikoslovlje* 14/1, Osijek, 197–213.
- Perinić Lewis, Ana. 2011. Hvarski kampanilizam – stereotipi i podrugljivi etnici otoka Hvara, *Studia ethnologica Croatica* 23, Zagreb, 215–237.
- Pitt-Rivers, Julian A. 1961. *The People of the Sierra*, Chicago: Phoenix.
- Puškar, Krunoslav. 2011. *Deutsches Lehngut in den kajkavisch-kroatischen Mundarten um Križevci: Die morphosytagmatische Adaptation*, Zagreb: diplomski rad.
- Puškar, Krunoslav. 2016. Germanizmi u frazeologiji kajkavskoga govora grada Križevaca, *Jezikoslovnici* 22/1, Ljubljana, 127–151.
- Puškar, Krunoslav. 2018. Obiteljski nadimci potkalničkoga Prigorja, u: *Zbornik skupa posvećenog Bulcsúu Lászlóu*: u tisku.
- Rihtman-Auguštin, Dunja. 1984. *Struktura tradicijskog mišljenja*, Zagreb: Školska knjiga.
- Ritig-Beljak, Nives. 1976. Smisao seoskih nadimaka. Pristup analizi, *Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku* 13/1, Zagreb, 93–111.
- Rogošić, Andrea. 2016. O aspektima antroponimijske analize osobnih nadimaka na primjeru nadimačkog korpusa staroga Splita, u: Sanda Lucija Udier i Kristina Cergol Kovačević (ur.), *Metodologija i primjena lingvističkih istraživanja*, Zagreb: Srednja Europa i HDPL, 105–116.
- Senjanović-Čopo, Frane. 1994. Splitski prišvarci i nadimci, *Čakavska rič* 22/1, Split, 23–57.
- Skok, Petar. 1972. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, II, Zagreb: JAZU.
- Stojan, Slavica. 2003. Ženski nadimci u starom Dubrovniku, *Anali Dubrovnik* 41, Dubrovnik, 243–258.
- Šamija, Ivan Branko. 2012. *Rječnik jezika hrvatskoga*, Zagreb: Društvo Lovrečana Zagreb i Grafika Markulin.
- Šimunović, Petar. 1985. *Naša prezimena: porijeklo, značenje, rasprostranjenost*, Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Šimunović, Petar. 2003. Nadimci u Hrvata, *Govor* XX/1–2, Zagreb, 421–429.

Šonje, Jure i sur. 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga.

Težak, Stjepko. 1975. Gramatička maskulinizacija ženskih i feminizacija muških imena u ozaljskoj antroponimiji, *Onomastica jugoslavica* 8, Zagreb, 81–84.

Vidović Bolt, Ivana. 2011. *Životinjski svijet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji I*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Vidović, Radovan. 1965. *O postanku i značenju split-skih nadimaka*, Split: Muzej grada Splita.

Vodanović, Barbara. 2017. Osobni nadimak, figura za društveno uvjetovani kontekst (na primjeru nadimaka s otoka Pašmana), *Folia onomastica Croatica* 26, Zagreb, 139–155.

Vrcić-Mataija, Sanja i Vesna Grahovac-Pražić. 2006. Osobitosti ličkih nadimaka, *Folia onomastica Croatica* 15, Zagreb, 241–252.

Vuković, Siniša. 2001. Selaške kazate, nadimci, prišvarci i hipokoristici na otoku Braču, *Čakavska rič* 29/2, Split, 73–116.

Vuković, Siniša. 2004. Antroponimija Vrbanja. Nadimci i prišvarci mjesta Vrbanja na otoku Hvaru, *Čakavska rič* 32/2, Split, 73–116.

Vuković, Siniša. 2006. Antroponimija Vrisnika. Nadimci i prišvarci mjesta Vrisnik na otoku Hvaru, *Čakavska rič* 34/1–2, Split, 203–221.

Summary

From *Amerikanec* to *Židov*. Personal Nicknames of the Kalnik Area of Prigorje

Keywords: personal nicknames, anthroponomastics, the Kalnik area of Prigorje

This paper deals with personal nicknames of the Kalnik area of Prigorje in Croatia, a special anthroponomical heritage which has not been researched to date in the mentioned area. Having limited ourselves to 13 places of research, we determined 288 personal nicknames, 245 male and 43 female nicknames, which are still used in informal communication. We analysed these nicknames according to their structure and intrinsic motivation. We found out that the most common structure of nicknames is the simple one, whereas the most common motivation is unknown. However, other nickname motivations according to frequency are: personal names, character, physical characteristics, characteristic words, animals, family names, occupation, ethnonyms or toponyms, family or social roles, titles, objects, food, plants or nicknames of someone else. This linguistic analysis helped us determine to a great extent the extralinguistic reality of the research area.

Translated by the author